Namaz

Salât

Türkçe'ye çeviren:
Dr. Muhammed Celal Şems

Islam International Publications Limited

Namaz

“Salât”

Türkçe’ye Çeviren :

Dr. Muhammed Celal Şems

Mayıs, 2012

ISLAM INTERNATIONAL PUBLICATIONS LIMITED

Namaz

“Salât”

“The Muslim Prayer Book”

Türkçe tercümesi

(Turkish Translation)

First published in UK: 1994

First Turkish Edition Published in Turkey, 2012

Published by:

Islam International Publications Limited “Islamabad”

Sheephatch Lane Tilford, Surrey GU10 2AQ

United Kingdom

Printed (in Turkey) by:

Ayhan Matbaa

Mahmutbey Mah. Deve Kaldırım Cad.

Gelincik Sok. No: 6 Kat: 3-4

Bağcılar, İstanbul-Türkiye

Translated from Urdu into Turkish by:

Dr. Muhammed Celal Şems

ISBN: 978-1-84880-285-8

İçerikle ilgili önemli bir açıklama

Tevbe Sûresi dışında her sûrenin başında bulunan "Bismillahirrahmanirrahim" tam bir ayettir.
Müslüman Ahmediye Cemaati'nin yayınladığı Kur'an-ı Kerim meallerinde ve ayetlerin alıntı yapıldığı kitaplarda "Besmele" birinci ayet sayılmış ve referanslar buna göre verilmiştir.

İçindekiler

BİRİNCİ BÖLÜM

“Namazla İlgili Temel Bilgiler”

İslamiyet'e göre insanoğlunun yaratılışının gayesi, Allah'a[cc] ibadet etmektir. Allah[cc] Kuran-ı Kerim'de;

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۝

buyurmuştur. Yani: "Ben cinleri ve insanları yalnız Bana ibadet etmeleri için yarattım.[1] İbadet Yüce Allah'ın[cc] buyruklarına tam olarak boyun eğmek demektir. Hz. Muhammed-i Mustafa[sav], Yüce Allah'ın[cc] mesajını insanlara getirmekle kalmayıp, İslam dinine göre Yüce Allah'ın[cc] bütün buyruklarını izah da etti.

İslam'ın beş şartı

İslamiyet beş temel şarta dayalı bir din olup her Müslüman bunları mutlaka yerine getirmelidir. Genel olarak bunlara İslam'ın beş temeli veya şartı denilir.

Birinci şart "***Kelime-i Şehadet***"tir. Yani Allah'tan[cc] başka ibadete layık olanın bulunmadığına ve Hz. Muhammed'in[sav] Allah'ın[cc] peygamberi olduğuna şehadet etmektir. Allah'ın[cc] birliği İslam'ın ana temelidir.

İkinci şart "***Salât***" yani namazdır. Namaz belli şartlara göre eda edilir.

Üçüncü şart ise ***"Zekât"***tır. Müslümanlar belli şartlara göre para yahut benzeri araçlarla Allah[cc] yolunda mali fedakârlıkta bulunurlar. Zekât Hak Teâlâ'nın[cc] Kuran-ı Kerim'de belirttiği gibi hayırlı yollarda kullanılır.

Dördüncü şart Ramazan ayında (ve bazen de nafile olarak Ramazan dışında) "***Oruç***" tutmaktır.

Beşinci şart "***Hac***"dır. Bir Müslüman belli şartlar çerçevesinde, ömrü boyunca en az bir kere Mekke'ye giderek, Beytullah'ı ziyaret etmelidir.

---

[1] Zariyat (51) Suresi, ayet 57

İslam, bütün dini emirler arasında namaza çok fazla önem vermektedir. Beş vakit namaz kılmak her yetişkin ve aklı başında Müslüman'a farzdır. Namazın nafile (isteğe bağlı) olan bazı kısımları da vardır.

Bir Müslüman maneviyata çok önem verir. Maddiyatçı bir insan maddiyata ne kadar önem verirse, ihlâs sahibi bir Müslüman maneviyata ondan çok daha fazla önem verir. Yemek ve hava maddi hayat için nasıl gerekli ise, namaz da manevi hayatımız için aynı şekilde gereklidir. Günün değişik vakitlerinde namazı eda etmedikçe manevi hayatımız asla devam edemez.

Namaz, belli hareketlerden oluşmaktadır. "*Kıyam*" yani namaz için ayakta durmak, "*Rükû*" yani eğilmek, "*Secde*" yani alnımızı belli bir şekilde yere değdirmek, "*Kâde*" yani oturmak. Bütün bu durumlarda belli dualar okunur. Bu dualar Arapça olduğuna göre her Müslüman bunları ezbere bilmeli ve namazda Rabbinden[cc] ne istediğini bilmesi için bu duaların anlamlarını da öğrenmelidir.

Namazın farz oluşu

Namaz her yetişkin ve aklı başında Müslüman'a farz olup açıklandığı şekilde eda edilmesi gerekir. Çocuklara gelince, yetişkin çağa erişinceye kadar kendilerine namaz farz değildir. Ancak, çocukları namaza alıştırmak için çaba sarf etmeliyiz ve onlara nasihat ederek namazın önemini anlatmalıyız. Böylece onlar yetişkin çağa gelince kendiliklerinden namaza başlasınlar ve şartlarına göre eda etsinler. Kısacası çocukların bu konuda eğitilmeleri ve terbiye edilmeleri gerekir. Hz. Resûlüllah[sav] anne ve babaya, çocukları yedi yaşına erdiği zaman kendilerine namaz kılmayı tavsiye etmelerini buyurmuştur. Diğer taraftan çocuklar on yaşına ulaştıklarında ve namaz kılmadıkları durumlarda anne ve

babaları tarafından uyarılmaları gerektiğini de beyan etmiştir.[2]

Çocuklar ergenlik çağına erince artık namaz kılmaları kendilerine farz olmuş olur. Bu yaşta hiçbir kimse yahut devlet, onları namaza zorlayamaz. Zorla kılınan namazın dinen hiçbir değeri yoktur. Namaz daima kişinin kendi isteğiyle eda edilmelidir. Bu da kul ile yaratan arasındaki ilişkidir. O bakımdan anne ve babalar çok küçük yaştan itibaren çocuklarını namaza alıştırmalıdırlar. Ayrıca çocuklarımızın namaza alışmaları konusunda Rabbimize[cc] içtenlikle dua etmeliyiz. Namaz çok büyük ve önemli bir ibadet olduğuna göre, bu konuda Allah'ın[cc] yardımı da istenmelidir.

Kuran-ı Kerim'in buyurduğuna göre Hz. İsmail[as] ömrü boyunca, aile üyelerine namazları hiç aksatmadan eda etmelerini tavsiye ederdi. Genel olarak müşahede edildiği gibi eğer büyükler namazı hiç aksatmadan eda ederlerse, onları gören çocuklar da onların hareketlerini taklit etmeye başlarlar ve böylece namaza alışırlar. Çocuk yedi yaşına erişince namazın nasıl uygun olarak eda edilmesi gerektiği kendisine öğretilmelidir. Ayrıca namaza katılması konusunda da çocuk teşvik edilmeli ve eğer mümkünse anne ve babası ile birlikte camiye gitmesi için ikna edilmelidir. Çocuk böylece namaza alışacak ve daha sonraki yıllarda namazını muhafaza edecektir. Çocuk on ila on iki yaşlarındayken anne ve babanın yahut büyüklerin de namaz konusunda daha düzenli olmaları ve çocuk namaza yaklaşmıyorsa kendisini uyarmaları gerekir. Bu çocuğa eziyet etmeleri yahut ceza vermeleri gerekmez. Aksine nasihat etmeleri gerekir. Mesela çocuk okula gitmediği durumda nasıl nasihat ediyorlarsa, namaz kılmadığı durumlarda da

---

[2] Sünen Ebu Davud; Kitab-üs Salât

aynı şekilde nasihat etmeleri lazımdır. Çocuk on iki yaşına gelince anne ve babası artık ona yeterince nasihat etmiş olduklarını ve bundan böyle bu işin kendisi ile Rabbi arasında olduğunu kendisine iyice söylemelidirler. Bu onların çocuğa bundan böyle nasihat etmeyecekleri anlamına gelmez. Nasihat ömür boyunca devam eder ve gerekirse onlar çocuklarına bu konuda mutlaka nasihat etmelidirler. Ancak çocuk oniki yaşına gelince ona karşı sert davranılmamalıdır. Daha önce de söylediğimiz gibi Hz. İsmail[as] kendi aile üyelerine aynı şekilde sevgi ve şefkat ile nasihatte bulunurdu. Hz. Resûlüllah[sav] da yetişkin aile üyelerine benzer tarzda nasihat ederdi. Bildirildiğine göre Hz. Resûlüllah[sav] kızı Fatma[ra] ile damadı Hz. Ali'yi[ra] sabah namazına uyandırmak üzere seslenmeyi alışkanlık haline getirmişti.

Namazın önemi

Kuran-ı Kerim'in beyan ettiği gibi namaz bir müminin esas vasıflarından biridir. Hak Teâlâ[cc] Kuran-ı Kerim'de:

ذٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ ۝ اَلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ
بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ۝

buyurmuştur. Yani: "Bu mükemmel bir kitaptır. Bunda hiç şüphe yoktur. Allah'tan sakınanlara yol göstericidir. Onlar gaybe inanırlar. Namazı dosdoğru kılarlar ve kendilerine verdiklerimizden harcarlar."[3]

Namaz günahlardan korunmak konusunda bize yardımcı olur. Bizi gittikçe Rabbimize yaklaştırır ve hayırlı işler yapmamızı teşvik eder. Böylece namaz bizi arındırır. Bu kadarla kalmayıp namazın bize başka birçok faydaları da vardır.

[3] Bakara (2) Suresi; ayet 3-4

Namaz insanı yaratıcısına yaklaştırır. Kul ibadet ederek Rabbinin en güzel sıfatlarını yansıtır ve böylece devamlı dünyaya bağlı olan ve onu seven bir insanı düşük seviyesinden, Yüce Allah'ın[cc] sevgili bir kulu olarak daha yüksek ahlaki ve manevi seviyelere yükseltir. Kuran-ı Kerim namazın bu özelliğini:

أُتْلُ مَا أُوحِيَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ
الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ۞

diyerek beyan etmiştir. Yani: "Bu kitaptan sana vahiy edileni insanlara okuyup anlat ve namazı da ikame et (bütün şartlarıyla dosdoğru kıl). Şüphesiz namaz insanı bütün kötülüklerden, çirkin iş ve hareketlerden alıkoyar. Allah'ı[cc] anmak şüphesiz en yüce bir iştir. Allah bütün yaptıklarınızı bilir."[4]

Namaz ruh ve kalp temizliğinin kesin ve tecrübe edilmiş bir ilacıdır. Biz Yüce Allah[cc] ile ancak namaz vasıtasıyla canlı bir ilişki kurabiliriz. Hak Teâlâ[cc] Kuran-ı Kerim'de:

اِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللّٰهِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْفَقُوا مِمَّا
رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ ۞ لِيُوَفِّيَهُمْ
أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ اِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ۞

buyurmuştur. Yani: "Allah'ın Kitabını okuyan ve namazı da ikame eden (şartlarına göre dosdoğru ve cemaat ile birlikte kılan); keza kendilerine verdiklerimizi hem gizlice hem de açıkça Allah yolunda harcayanlar, hiçbir zaman zarara uğramayacak olan bir ticaret peşindedirler. Çünkü bunun neticesinde Allah[cc] onlara mükafatlarını tastamam verecektir ve kendi lütfundan daha da çoğaltarak

[4] Ankebût (29) Suresi ayet 46

bahşeyleyecektir. O, şüphesiz çok bağışlayan, çok takdir edendir."[5]

Hz. Resûlüllah'ın[sav] beyan ettiğine göre, namaz bir mümi-nin manevi hayatının zirvesidir. Bu, Allah'a[cc] ibadet etme-nin doruğudur. Hz. Resûlüllah[sav] ayrıca; namaz bir müminin Rabbi ile alakasını sağlar buyurmuştur.

İçten bir duanın hiçbir zaman boşa gitmediğini unutma-malıyız. Bazen Yüce Allah'ın[cc] derin sevgisi neticesinde gözlerimiz yaşlarla dolar. Bazen de bu sevgi gönlümüzü sevince boğar. Bütün bu hisler namazımızın diri olduğunu kanıtlamakta, anlamlı ve faydalı olduğuna işaret etmekte-dir. Yoksa kuru bir namazın formalite olarak eda edilmesi insana herhangi bir fayda sağlamaz. Böyle namaz kılmak, istemeyerek bir emire boyun eğmek gibi bir şeydir. O ba-kımdan her namaz kılmaya başlayan bu yüce gayeyi göz önünde bulundurmalı ve namazlarını diri tutmaya çalışma-lıdır.

Namaz, itaat ve alçakgönüllülüğü ifade eden bütün hare-ket ve davranışları kendi bünyesinde toplamıştır. Namaz kılanlar sıralar halinde, saygı ile imamın arkasında yer alır-lar.

[5] Fatır (35) Sûresi; ayet 30-31

İmamın arkasında sıra halinde duran müminlerin namaz kılarken imamın sesine uyarak, onun hareketlerine göre hareket etmeleri gerekir. İmam her hareketten önce "*Allahü Ekber*" der. Yalnız rükû'dan kalkarken "*Semiallahü Limen Hamideh*" der. Bunun anlamı; "Allah şüphesiz kendisini methedenlerin methini dinler" demektir. İmam bu kelimeleri yüksek sesle söyleyince onun arkasında namaz kılanlar sessiz olarak "*Rabbena ve lekel hamd, Hamden kesiren tayyiben mübareken fihi*" diyerek dururlar ve ellerini de yanlarına indirirler.

Ciddiyet ve tevazu namazın özetidir. Allah[cc] inananlara:

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۞ اَلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ۞

diyerek nasihat eder. Yani: *"Huşu ile namazlarını eda eden müminler şüphesiz başarıya ulaşmışlardır."*[6]

Hz. Resûlüllah[sav]: Allah'ın[cc] bir kulu Yüce Allah'ın[cc] rızası uğruna tevazu gösterdiği zaman Yüce Allah[cc] böyle bir kula kendi katında yüksek bir derece ihsan eyler, buyurmuştur. Bu hadiste "*Rafa'a*" kelimesi kullanılmıştır. Arapça bir kelime olan "*Rafa'a*" yükseltmek demektir. Bu, Allah[cc] onu bedeniyle gökyüzüne kaldıracak demek değildir. Şüphesiz bunun anlamı Allah[cc] kendi katında yüksek bir derece verecek demektir.

Gerçek tevazu ancak Yüce Allah'ın[cc] sıfatlarını derinlemesine düşünmek yoluyla elde edilebilir. Bir insan Yüce Allah'ın[cc] gerçek yüceliğini kavradığı zaman, alçakgönüllü ve mütevazı olmaktan başka bir yol benimseyebilmesi mümkün değildir.

---

[6] Müminun (23) Suresi, ayet 2 ve 3

Namaz vakitleri

Beş vakit farz namazın her birinin güneşin durumuna göre belli zamanı vardır.

- Sabah namazının vakti Fecr-i Sadık, yani güneşin doğmasından önce tan yeri ağarıncaya kadardır.
- Öğle namazının vakti, güneşin tepe noktasını geçmesi yani batıya doğru kaymasıyla başlar ve ikindiden önce sona erer.
- İkindi namazının vakti güneşin tepe noktasından geçip batışına kadar olan vaktin yarısıyla başlar ve güneşin batışından çok önce sona erer. Yani güneşin ışıklarını kaybetmeye başlamasıyla ikindi namazının vakti sona ermiş olur. İkindi namazının geç vakitlerde kılınması yasak değil ise de ilk vakitlerde kılınması daha doğrudur. O bakımdan bu namaz güneş ışıklarının kaybolmaya başlamasından çok daha önce kılınmalıdır.
- Akşam namazının vakti güneşin batışıyla başlar ve gecenin kararmasına kadar devam eder. Ancak bu konuda din bilginleri arasında görüş ayrılıkları vardır. Vahhabiler ve onlara benzer diğer bazı katı görüşlülere göre akşam namazı, güneşin batışıyla hemen kılınmalıdır ve bu namazın vakti, onlara göre ufkun kızarmasına kadar devam eder. Diğer bir ifadeyle günün kararmaya başlamasıyla akşam namazının vakti de dolmuş olur. Diğer bazı din bilginlerine göre bu namazın vakti, ufukta az da olsa aydınlığın bulunmasına kadar devam eder. Onlara göre akşam namazının vakti, hemen hemen sabah namazının vaktine benzemektedir. Güneşin doğmasından ne kadar önce sabah namazının vakti

başlıyorsa, akşam namazının vakti de güneşin batışından sonra en az o kadar devam eder.

- Yatsı namazının vakti bütün din bilginlerine göre gecenin tam olarak inmiş olduğu ve ortalığın iyice karardığı vakitte başlar. Birçok ulemaya göre bu namazın vakti gece yarısına kadar devam eder. Bazı diğer din bilginlerine göre ise daha da geç vakte kadar devam eder.

Ancak her namazın başlangıç vaktinde kılınması daha uygundur ve belli bir sebep yokken namazları son vakitlere kadar geciktirmek hiç de uygun değildir.

Belli saatlerde namaz kılmanın yasak olduğunu da unutmamalıyız. Mesela güneş doğarken, batarken ve günün tam ortasında yani güneş tam başımız üzerindeyken namaz kılmak yasaktır. Keza ikindi namazını kıldıktan sonra güneşin batışına kadar ve sabah namazından sonra güneşin doğuşuna kadar nafile namaz kılmak da caiz değildir.

Namazın şartları

Namazı eda etmeden önce belli şartları gözetmemiz gerekir.

1- <u>Niyet:</u> Birinci şart niyettir. Her namazdan önce o namaza niyet etmek gereklidir.
2- <u>Vakit:</u> Her namaz, o namaz için tayin edilmiş olan vakitte eda edilmelidir. Eğer belli sebeplerden dolayı namazı vaktinde kılamazsak yahut vaktinde o namazı unutmuş olsak, vakti geçtikten sonra bile her ne zaman mümkün olursa o namazı eda etmemiz gerekir. Ancak bu namazların yasak ve mekruh vakitlerde kılınmaması lazımdır.
   Burada şöyle bir soru ortaya çıkar: Eğer namaz ve orucun vakitleri, dünyanın hareketi sonucu güneşin

ve ayın belirli durumlarına bağlı ise, gece ile gündüzün yirmi dört saatten fazla olduğu kuzey ve güney kutuplarında yaşayanlar namaz ve oruç gibi farzların zamanlarını nasıl ayarlayabilirler? Hz. Resûlüllah[sav] ashaplardan birisinin aynı soruyu sorması üzerine, gece ile gündüzün yirmi dört saatten fazla olduğu yerlerde Müslümanlar namazlarını normal günlerde olduğu gibi tahmin ederek eda etmelidirler cevabını vermiştir.

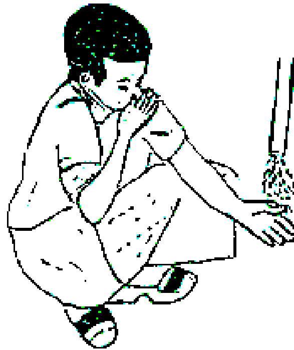
3- Taharet: Namaz kılan kişinin namazdan önce bedenini ve zihnini mümkün olduğu kadar temizlemesi lazımdır. Taharet olarak isimlendirilen bu durum şöyle izah edilebilir:
   a- Beden her çeşit pislikten temiz olmalıdır.
   b- Birisi tuvalete giderek abdest bozduysa, iyice temizlenmesi lazımdır.
   c- Karı-koca ilişkisinden sonra yahut uyurken boşalma durumunda, gusül yapmak yani tüm bedenimizi yıkamak gerekir.
   d- Kadınların aybaşı durumunda yahut çocuğun doğumundan belli bir müddet sonra, tam olarak yıkanmaları gerekir.
4- Seccadenin ve yerin temizliği: Üzerinde namazın eda edildiği seccade ve yerin de temiz olması gereklidir.
5- Setr-i Avret: Namazda bedenimiz açık olmamalıdır. Kitabın ilerleyen bölümlerinde detaylı olarak açıklanacağı gibi uygun bir şekilde bedenimizi örtmeliyiz.
6- İstikbal-i Kıble: Namaz kılan Müslümanlar'ın namaz kılarken yüzlerini kıbleye doğru çevirmeleri gerekir.

Kıble, Mekke'de bulunan ve ilk ibadet yeri olan Kâbe yahut Beytullah demektir.

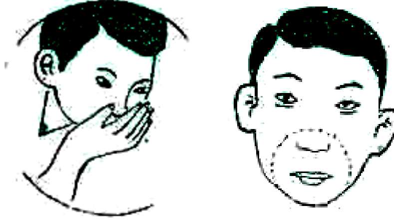
Bütün dünya Müslümanları namaz kılarken Kâbe'ye doğru yüzlerini çevirmelidirler. Ancak yolculuk esnasında yani seferi iken eğer birisi Kıble'nin ne tarafta olduğunu kesin olarak bilemezse yahut hastalığından dolayı Kıble'ye doğru yüzünü çeviremezse, bu durumda namaz kılanın Kıble'ye doğru yüzünü çevirmesi şart değildir. Aynı şekilde yolculukta yahut uçak, gemi, tren veya arabadayken, namaz kılan kişi gittiği yöne yahut nasıl rahat hissederse yüzünü o yöne çevirebilir.

Abdest

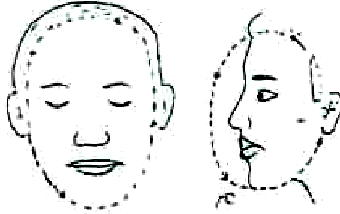
Namazdan önce bedenin belli uzuvlarını yıkamak ve böylece namaza hazırlanmaya abdest almak denir. Arapça'da buna "*vuzu*" denir. Namazdan önce abdest almak gereklidir. Eğer belli bir özrü olmaksızın abdest almadan namaz eda edilirse, böyle bir namaz geçerli sayılmaz. Hadisin açıkça emrettiği, bir kimsenin su ile ellerini yıkadıktan sonra ağzını da üç kez çalkalayarak temizlemesidir.

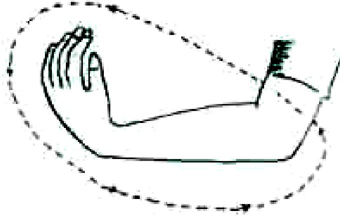
Ondan sonra burnumuzu, içine biraz su çekerek üç defa temizlemeliyiz.

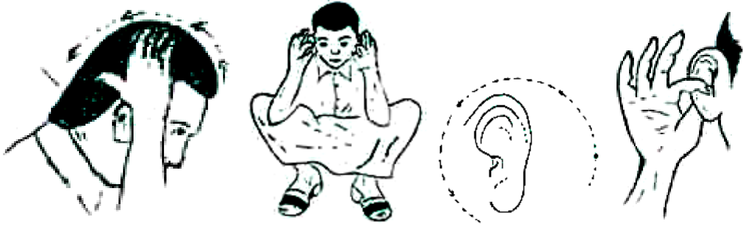
Daha sonra üç defa yüzümüzü tam olarak yıkamalıyız.

Ondan sonra dirseğe kadar kollarımızı üç defa yıkamalıyız. Tabii ki dirsek de üç defa yıkanmalıdır. Yıkamaya sağdan başlamak gerekir.

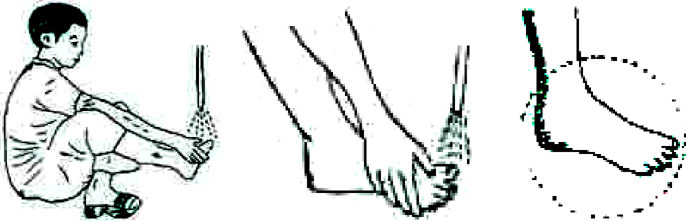
Daha sonra su ile ellerimizi ıslatarak her iki elimizle başımızı mesh etmeliyiz, yani saçlarımızı sıvazlamalıyız. Bu arada ellerimizin içi aşağıya doğru, baş parmaklarda iyice gergin olmalıdır. Bundan sonra parmaklarımızla kulaklarımızı temizlemeliyiz. Sağ elin parmakları sağ kulağı temizlemek için, sol elin parmakları da sol kulağı temizlemek için kullanılır. Parmak uçları kulaklarımızın girinti ve çıkıntıları üzerinde dolaşmalı ve mümkün olduğu kadar kulakların içine girmelidir.

Kulakların girinti ve çıkıntılarını böylece temizledikten sonra bütün parmaklar birleştirilir ve eller dışarı doğru tutulur. Böylece enseden boyuna doğru parmaklar gezdirilir ve boyunun dış kısmı temizlenir. Bu temizlik boyunun her iki tarafında yapılır.

Sonunda ayaklar, ayak bilekleri ile birlikte üç defa yıkanmalıdır. Önce sağ ayağımızı, sonra da sol ayağımızı yıkamalıyız. Eğer uzuvlar yalnız bir yahut iki defa yıkanırsa abdest yine de geçerli olacaktır. Fakat abdestin en güzel şekli Hz. Resûlüllah'ın[sav] sünnet-i seniyesinde bulunandır. Allah'ın[cc] Habibi[sav] abdest alırken uzuvlarını üçer defa yıkardı.

Böylece abdestimiz tamamlanmış olur. Abdest aldıktan sonra şu dua okunur:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِى مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِى مِنَ الْمُتَطَهِّرِينْ

Okunuşu: *"Allahümmec'alni minettevvâbin vec'alni minel mütetahharin"* Anlamı: *"Allah'ım! Beni tövbe edenlerden ve temizlenenlerden kıl."*

Teyemmüm

Yukarda anlatılan abdest, sağlıklı iken, suyun kullanılmasında sağlığa bir zarar olmadığı durumlarda; temiz suyun kolay bulunduğu zaman alınır. Hastalık esnasında yahut suyun bulunmadığı durumlarda abdest yerine aşağıda izah edildiği gibi ***"teyemmüm"*** yapılır.

Temiz bir toprak yüzeyi ya da onun yerine geçecek bir madde varsa, her iki elimizi açarak el içlerini o yüzeye yahut o maddeye hafifçe vurmalıyız. Daha sonra her iki elimizi yüzümüze sürmeliyiz. Ondan sonra elleri ovuşturmalıyız. Eğer eller toprağa fazla bulaştıysa, toprağı azaltabiliriz. Bu gerçek abdestin yerinedir. Ancak mümkün oldukça su ile abdest almamız gerektiğini unutmamalıyız.

Abdest ne zamana kadar devam ederse o ana kadar aynı abdest ile namaz kılınabilir. Aynı abdest ile birden fazla namaz da eda edilebilir. Demek ki her namaz için abdest gereklidir. Ancak eğer abdest bozulmamışsa, her namaz için abdestimizi tazelemek mecburiyetinde değiliz.

Abdesti bozan şeyler

a- Yellenmek
b- Bir damla bile olsa çiş yapmak (idrar çıkarmak)
c- Az bile olsa dışkı çıkarmak
d- Uyumak, dengesini kaybedecek ve ayakta duramayacak halde uyuklamak

e- Aybaşı halinin başlaması ve erkeğin boşalması durumu

f- Kusma ve kanama. (Burada değişik görüşler vardır ancak vücudun değişik yerlerinde bir yaranın küçük kanaması ve geğirme esnasında ağza gelen safra kusma ve kanama olarak anlaşılmamalıdır. Bunun dışında ki kusma ve kanamada abdest yenilenmelidir.)

Abdest aldıktan sonra çorap giyilirse, daha sonraki yirmi dört saat boyunca namazlar için alınan abdestte ayakların yıkanması gerekli değildir. Aksine her iki çorap üzerinden ayaklar ıslak ellerle mesh edilir. Bu da ayakları yıkamak yerine kabul edilecektir. Yolculuk esnasında yani seferi iken bu izin üç gün için geçerlidir.

Değişik mezhepler arasındaki belli başlı görüş ayrılıkları

Şii fıkhına göre, ayakların yıkanması gerekli değildir. Çorap yahut mesh giyilmiş olsun yahut olmasın, ayakların mesh edilmesi yeterlidir. Vahhabilerinki gibi bazı katı öğretilere göre, ister yünden isterse pamuktan olsun, normal çorap üzerine mesh edilemez. Bunların kalın deriden olması şarttır. Çünkü deri, ayaklara toz vb. girmesini önler. Bu sebepten dolayı ancak deri üzerine mesh edilebilir.

Başka bazı fıkıhçılara göre bu hüküm çok katı olup böyle davranan birisi aslında İslamiyet'in ruhuna aykırı olan yüzeysel fikirlerin kölesi durumuna gelir. Hz. Muhammed Resûlüllah[sav] İslam'ın ruhunu:

إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ

"İnneddîne yüsrün."

Anlamı: *"Gerçek din insanlara kolaylık göstermektir"*[7] kelimeleriyle beyan etmiştir.

Müslüman Ahmediye Cemaati'nin fikri işte böyledir. En iyi yol aklı kullanarak sağduyuya göre hareket etmektir. Onun için eğer birisinin giydiği çorap, ayağını toz topraktan koruyabilecek durumda ise, o zaman o çorapların deriden mi yoksa yün ya da pamuktan mı olduğuna bakılmayacaktır.

Gusül (boy abdesti)

İslam'da yıkanmak çok takdir edilmiş bir davranıştır. İslamiyet yalnız ruh temizliğine değil, beden temizliğine de önem vermektedir. Ancak bazı durumlarda ibadetten önce gusül, yani boy abdesti alınması gerekli kılınmıştır. İşte aşağıdaki durumlarda abdest yeterli olmayıp, bütün vücudun yıkanması gereklidir.

Kadınlar için;

a- Her aybaşıdan sonra, kanamanın tam olarak durduğu durumlarda.
b- Lohusalıktan sonra kanın tam olarak durduğu durumda.

Not: Bu durumlarda kanama varken kadınlar namaz kılmaktan muaf tutulmuşlardır.

Kadın ve erkek, her ikisi için;

a- Karı-koca ilişkisinden sonra yahut başka herhangi bir sebepten dolayı olan boşalmalardan sonra boy abdesti alınır. Keza rüya esnasında boşalma olursa aynı şekilde gusül gereklidir.
b- Karı koca arasında cinsi münasebetten sonra, ister boşalma olsun, isterse olmasın gusül gereklidir.

[7] Buhari; Kitab-ül İman

c- Müslüman olmayan birisi İslamiyet'i kabul ederse, iyice yıkanıp temizlenerek Müslüman olur ve yepyeni bir hayata başlar.

Guslün vacib olduğu diğer durumlar:

Yeni doğan her bebek tam olarak yıkanmalıdır. Keza ölen her Müslüman'ın cenaze namazından önce bedeninin yıkanması gerekir. Ancak savaşta şehit edilenler yahut naaşları bulunamayanlar müstesnadır.

Guslün vacip olduğu durumlar dışında, her Cuma günü, Ramazan ile Kurban bayramlarında, Hac ibadetini yerine getirmeden önce boy abdesti almak Hz. Muhammed Resûlüllah[sav] tarafından sıkı sıkıya tavsiye edilmiştir.

Hz. Muhammed Resûlüllah[sav] aşağıda beyan edildiği şekilde gusül ederdi. İlk olarak abdest alarak yıkanmaya başlardı. Ancak ayaklarını en sonunda yıkardı. Daha sonra bedenin önce sağ tarafına sonra da sol tarafına üç defa su dökerek yıkardı. O, bütün bedenini çok titizlikle yıkardı. Sonunda bütün vücudu tam olarak yıkanmış olurdu.

Guslün vacib olduğu durumlarda bir Müslüman bütün vücudunu yıkamadan namaz kılamaz; Camiye de giremez ve Kuran-ı Kerim'i de okuyamaz. Kadınlar aybaşı durumunda Kuran-ı Kerim'i okuyabilirlerse de çıplak elleriyle Kuran-ı Kerim'e dokunmaları yasaktır.

Su

Gusül ve abdest için kullanılan su temiz ve sağlığa uygun olmalıdır. Pis ve mikroplu su gusül yahut abdest için kullanılamaz. Ancak temiz suyun bulunmadığı ve insanların kirli suyu kullanmaya mecbur oldukları durumlarda aynı su abdest almak ve gusül etmek için de kullanılabilir.

Elbise (giyim kuşam)

Namaz esnasında insanın bedeni iyice kapalı olmalıdır. Bilhassa avret yerleri ve onların etrafındaki uzuvlar iyice kapalı olmalıdır. Erkekler için göbekten başlayarak dizlere kadar olan kısım mutlaka kapanmalıdır. Kadınlara gelince onlar elleri ve ayakları hariç, kollarıyla birlikte bütün bedenlerini örtmelidirler. Evlerinde yahut diğer kadınlarla birlikte namaz kılarken yüzlerini örtmeleri ise gerekmez.

Erkeklerin başlarını örtmeleri

Birçok fıkıhçıya göre erkek Müslümanlar da namaz kılarken başlarını örtmelidirler. Ancak Maliki ve bazı diğer fıkıhçılara göre bu vacib değildir.

Ezan

İslamiyet'in ilk günlerinde Müslümanları namaza çağırmak yahut namaz vaktinin geldiğini ve artık camiye gitmeleri gerektiğini bildirmek için belli bir yöntem yoktu. Ancak Hz. Resûlüllah[sav] Yahudilerin, Hıristiyanların ve müşriklerin bu konuda ne yaptıklarını iyi biliyordu. O, Müslümanları namaz için camiye çağırmak üzere ne yapmaları gerektiği konusunda ashabıyla istişarede bulundu. Bir sabah Hz. Abdullah B. Aziz[ra], Hz. Resûlüllah'ı[sav] ziyaret ederek o gece gördüğü bir rüyayı kendisine arzetti. Rüyasında, birisinin yüksek sesle Müslümanları namaz için camiye çağırdığını ve böylece namaz vaktinin geldiğini ilan ettiğini görmüştü. Duyduğu kelimeler şöyleydi:

اَللّٰهُ اَكْبَرْ

Okunuşu: *Allahu Ekber* (4 defa)
Anlamı: *Allah en büyük ve en yücedir.*

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ

Okunuşu: *Eşhedü en la ilahe illallah* (2 defa)
Anlamı: *Allahtan başka ibadete lâyık olan bulunmadığına şehadet ederim*.

اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَّسُولُ اللّٰه

Okunuşu: *Eşhedü enne Muhammeden Resûlüllah* (2 defa)
Anlamı: *Muhammed'in, Allah'ın peygamberi olduğuna şehadet ederim.*

حَيَّ عَلَى الصَّلٰوة

Okunuşu: *Hayye alassalâh* (2 defa)
Anlamı: *Haydi namaza geliniz*.

حَيَّ عَلَى الْفَلَاح

Okunuşu: *Hayye alel felah* (2 Defa)
Anlamı: *Haydi kurtuluşa geliniz*

اَللّٰهُ اَكْبَر

Okunuşu: *Allahu Ekber* (2 defa)
Anlamı: *Allah en büyük ve en yücedir.*

لَا اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰه

Okunuşu: *Lâ ilâhe illallah*.
Anlamı: *Allah'tan başka ibadete lâyık olan yoktur.*

Daha sonra Hz. Resûlüllah'ın[sav] ikinci halifesi seçilen Hz. Ömer[ra] de o anda mecliste bulunuyordu. O, da bir rüya gördüğünü ve rüyasında aynı kelimeleri işittiğini söyledi. Bunun üzerine Hz. Resûlüllah[sav] bunun Yüce Allah[cc] tarafından kesin bir mesaj olduğunu anladı ve Müslümanları ibadet için namaza çağırmak üzere ezan okunmasını öne-

rerek bu kelimeleri benimsedi. Bundan böyle artık ezan bütün dünyada Müslümanları namaza davet etmek için her farz namazdan önce okundu.

Ezan nasıl söylenir?

Müezzin, yüzünü Kıble'ye çevirerek belli bir yerde durur. Son zamanlarda hoparlör vasıtasıyla da ezan okunmaktadır. Müezzin şehadet parmaklarını kulaklarına koyarak ezan okumalıdır.

Müezzin yüzünü, "*Hayye alassalâh*" kelimelerini söylediği zaman sağ tarafına ve "*Hayye alelfelah*" kelimelerini söylediği zaman sol tarafına çevirmelidir.

Sabah namazı için okunan ezanda müezzin *hayye alelfelah* kelimelerinden sonra şöyle demelidir:

اَلصَّلٰوةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ

Okunuşu: *Essalâtü hayrün minen nevm*. (2 defa)
Anlamı: *Namaz uykudan daha hayırlıdır*.
Müezzin bu kelimeleri iki defa tekrarlamalıdır.

Hz. Resûlüllah[sav] şöyle buyurmuştur:

اِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ

Yani, "*Ezanı işittiğiniz zaman, müezzin ne derse siz de aynı kelimeleri tekrarlayınız.*"

O bakımdan ezanı dinleyenlerin de müezzinin söylediği kelimeleri aynen tekrar etmeleri gerekir. Ancak müezzin "*hayye alassalâh*" kelimelerini söylediği zaman ezan işitenlerin şöyle demeleri gerekir:

لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ اِلاَّ بِا للّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

Okunuşu: *La havle ve la kuvvete illa billahil aliyyil azim*.

Anlamı: *Günah ve kötülükten dönmek yahut hayır işlemek kuvveti ancak Allah-u Teâlâ'nın[cc] yardımıyla mümkündür; çünkü her çeşit kuvvet O'nda vardır.*

Şiiler ezana şu kelimeleri ilave ederler:

اَشْهَدُ اَنَّ عَلِيًّا وَلِيُّ اللّٰه

حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَل

Okunuşu: *Eşhedü enne Aliyyen veliyyüllahi, Hayye ala hayril ameli.*
Anlamı: *Ali'nin Allah'ın velisi (dostu) olduğuna şehadet ederim. En iyi amele geliniz.*

Diğer bazı Müslümanlar ise şu kelimeleri ilave ederler:

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللّٰه

Okunuşu: *Essalatü vesselamu aleyke ya Resulallah*
Anlamı: *Salât ve selam üzerine olsun ya Resulallah!*

Onların bu ilaveleri hangi kaynağa dayanarak yaptıklarını bilemeyiz. Bizim bilgimize göre daha önce verdiğimiz ezan kelimeleri güvenilir ve kesindir. Eğer farz namazlardan biri cami dışında açıkta eda edilirse, orada da namazdan önce ezan okunur. Ezandan sonra şu dua okunur.

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلٰوةِ الْقَآئِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدَانِ الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَالدَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُودَانِ الَّذِي وَعَدْتَّهُ . اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَط.

Okunuşu: *Allahümme Rabbe hazihiddağvetit-tâmmeti vessalatil kâimeti âti Muhammedenil vesilete vel fazilete*

veddereceter-refîate veb'ashü makamen mahmudenillezi va'adtehü inneke la tuhliful mî'ad.[8]

Anlamı: *Ey, tam ve mükemmel davetin ve eda edilecek olan namazın sahibi olan Allah'ım! Hz. Muhammed'i, bizim sana ulaşmamız için bir vesile kıl ve ona üstünlük ve yüce bir derece ihsan eyle. Kendisini, vaat ettiğin Makam-ı Mahmud'a ulaştır. Şüphesiz Sen verdiğin söze aykırı davranmazsın.*

Kamet

Cemaatin farz namaza başlamasından önce kamet getirilir. Bu da imamın yüzünü Kıble'ye çevirerek namaza hazır olduğunu ve cemaatin de namaza başlamak üzere olduğunu gösteren bir işarettir. Kamet aslında ezanın kısaltılmış bir şeklidir. Ezan ile kamet arasındaki diğer farklar aşağıdadır:

- Ezan yüksek sesle, kamet ise nispeten alçak sesle olur.
- Kamet esnasında, ezanda olduğu gibi şehadet parmakları kulaklara koyulmaz. Aksine kamet getirilirken eller normal bir şekilde aşağıya doğru sallanmış olarak durur.
- Kamet getirilirken "*Essalatü hayrün minen nevm*" kelimeleri söylenmez.
- Kamet nispeten hızlı bir şekilde okunur. Malikiler kameti de ezan gibi duraklayarak okurlar.
- Kamet getirirken "*Hayye alel felah*" cümlesinden sonra "*Kad kâmetis-salah*" ifadesi iki kere söylenir. Yani: Namaz şüphesiz artık başlamak üzeredir.
- Ezan okunurken "*Hayye alessalah; Hayye alel felah*" ifadeleri söylendiğinde müezzin yüzünü sağa ve

[8] Sahih-i Buhari; Kitab-ül Ezan

sola çevirir, kamet getiren kişi bunları söylerken yüzünü sağa sola çevirmez.

Kamet nasıl söylenir?

Kamet aşağıdaki kelimelerle getirilir.

اَللّٰهُ اَكْبَر ـ اَللّٰهُ اَكْبَر

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ

اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَّسُولُ اللّٰه

حَيَّ عَلَى الصَّلٰوة

حَيَّ عَلَى الْفَلَاح

قَدْ قَامَتِ الصَّلٰوةُ - قَدْ قَامَتِ الصَّلٰوةُ

اَللّٰهُ اَكْبَر ـ اَللّٰهُ اَكْبَر

لَا اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰه

Okunuşu

Allahu Ekber - Allahu Ekber
Eşhedü en lâ ilâhe illallah
Eşhedü enne Muhammeden Resûlüllah
Hayye alessalah
Hayye alel felah
Kad kametis salah – Kad kametis salah
Allahu Ekber – Allahu ekber
Lâ ilahe illallah

Hz. Resûlüllah'ın[sav] buyruğuna göre ezan söyleyen kişi, kamet de getirmelidir.[9] Ancak belli durumlarda başka birisi de, müezzin yahut imamın izniyle kamet getirebilir.

Niyet

Niyet, namaza başlamadan önce ne yapmak istediğimize karar vermek ve bilerek namaza durmak demektir. Diğer bir ifadeyle niyet kesin bir irade ve azimden ibarettir. Namaz kılanın, namazdan önce hangi namaza durduğunu, ayrıca farz, sünnet yahut nafile hangi namazı kılmak istediğini bilmesi gerekir. Ancak niyetini yüksek sesle bağırarak ifade etmesi gerekmez. Zihninde niyetin oluşması yeterlidir. O bakımdan namaz kılan niyet ile birlikte tevcih kelimelerini tekrarlamalıdır. Tevcih kelimeleri aşağıdadır:

اِنِّى وَجَّهْتُ وَجْهِىَ لِلَّذِى فَطَرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ حَنِيفًا وَمَا اَنَا
مِنَ الْمُشْرِكِينَ

Okunuşu: *İnnî veccehtü vechiye lillezi fetarassemavati vel arza hanîfen ve ma ene minel müşrikîn.*
Anlamı: *"Ben her türlü eğrilikten kaçınıp, tüm dikkatimi gökler ile yeri yaratan (Allah'a) yönelttim ve ben müşriklerden değilim."*

Namazları cem etmek

Belli durumlarda iki namaz aynı vakitte eda edilebilir. Yani bir namazın farzını kıldıktan sonra diğer namazın farzı kılınır. Buna namazları "***cem etmek***" denir. Öğle ile ikindi ve akşam ile yatsı namazları bu şekilde cem edilebilir. Namaz-

---

[9] Sünen-i Tirmizi; Ebvab-üs Salât; Babü ma Ca'a men yüezzinü fe hüve yükımü

ları bu şekilde cemederek kılmanın şartlarından bazıları şunlardır:

- Hastalık
- Yolculuk (seferi olma)
- Yağmur yahut tufan gibi kötü hava koşulları
- Örneğin yağmur yağdıktan sonra yolun camiye gitmeye uygun olmadığı haller ya da cemaatin tekrar toplanmasının zor olduğu durumlar.

Bunlar ve benzeri mecburiyet hallerinde namazların cem edilerek eda edilmesi uygun olacaktır. Ancak sebepsiz yere namazların cem edilmesi kesinlikle uygun değildir.

Sonraki namazı önceki namaz ile cemetmek daha uygundur. Ancak mecburiyet halinde önceki namaz, sonraki namazla birlikte eda edilebilir.

Namazlar cem edildiği zaman her iki namaz için tek ezan kâfidir. Ancak her iki namaz için ayrı ayrı kamet getirilir.

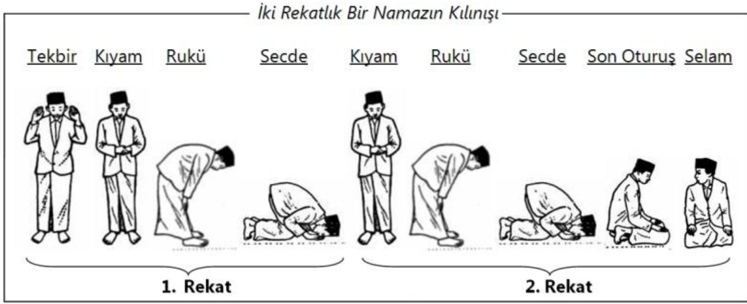
Namazlar cem edildiği zaman sünnetlerin kılınması gerekmez ve sadece farzlar eda edilir. Yalnız Cuma ile ikindi namazları cem edilirken, Cuma namazından önce iki rekât sünnet kılınması gereklidir.

Eğer imam ikindi namazında imamlık yapmakta ise, daha sonra gelenler hangi namazın eda edildiğini bilemezlerse, hemen namaza katılabilirler. Daha sonra ilk namazı kaçırdığını ve ikinci namaza iştirak ettiğini öğrenirse, kaçırdığı namazı sonradan tek başına eda eder. Eğer daha sonra gelen birisi, ikinci namazın eda edilmekte olduğunu öğrenirse, önce tek başına daha önceki namazı eda eder ve daha sonra mümkünse cemaate katılır. Mesela, eğer imam yatsı namazını kıldırıyorsa, sonradan gelen birisi ilk olarak akşam namazını eda edecektir. Çünkü Akşam namazını

kılması zaten kendi üzerinde bir borç gibidir. O bakımdan Akşam namazını öncelikle eda ettikten sonra cemaate katılabilir. Eğer imamın yatsı namazını kıldırmakta olduğunu bilmezse ve kılınmakta olan namazın akşam namazı olduğunu zannederek cemaate katılırsa, bu namazı imamın arkasında tamamlaması gerekir. Daha sonra akşam namazını tek başına eda etmesi gerekli olacaktır. Yatsı namazı ise imamla birlikte eda edilmiş sayılacaktır. Normal durumlarda hiç şüphesiz namazlar sıralarına göre, yani önceki namaz önce ve sonraki namaz sonra eda edilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

"Namaz Nasıl Kılınır"

Namaz nasıl kılınır?

Genel olarak namaz cemaatle birlikte camide eda edilir. Cami ibadet için yapılmış olan bir binanın ismidir. Namaz cami dışında temiz olan herhangi bir yerde de kılınabilir.

Namaza başlamadan önce bir Müslüman bedeninin ve elbiselerinin temiz olduğunu kesin olarak bilmelidir. Abdest aldıktan sonra diğer Müslümanlarla birlikte saf halinde imamın arkasında durmalıyız. İmam, namazda öncülük eden zata denir. Namaz sırasında yüzlerimizi Kıble'ye yani Kâbe'ye doğru çevirmeliyiz. Bütün saflar tam olarak düzgün olmalıdır. Namaz kılanların omuz omuza durmaları gerekir. Ancak hiçbir kişi diğerinin rahat bir şekilde namaz kılmasına engel olmamalıdır. Hz. Resûlüllah[sav] safların düzgün olmasına çok itina gösterirdi.

Böylece imamın arkasında yerini aldıktan sonra her Müslüman hangi namazı kılmaya niyet ettiğini düşünerek ve bilerek "Tevcih" kelimelerini tekrarlamalıdır. Tevcih kelimeleri aşağıdadır:

اِنّٖى وَجَّهْتُ وَجْهِىَ لِلَّذٖى فَطَرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ حَنٖيفًا وَمَا اَنَا
مِنَ الْمُشْرِكٖينَ

Okunuşu: *İnnî veccehtü vechiye lillezi fetarassemavati vel arza hanîfen ve ma ene minel müşrikîn.*[10]

Anlamı: *"Ben her türlü eğrilikten kaçınıp, tüm dikkatimi gökler ile yeri yaratan (Allah'a) yönelttim ve ben müşriklerden değilim."*

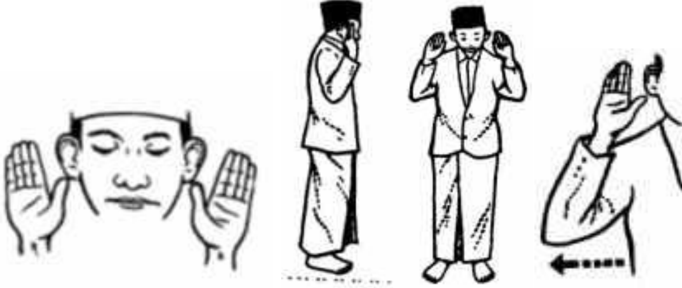
Namaza başlamadan önce namazın başlama işareti olan kamet getirilir.

---

[10] Enam (6) suresi, ayet 80

Namaz kılarken dikkatimizi tam olarak namaza vermeli ve zihnimizden bütün diğer düşünceleri çıkarıp atmalıyız.

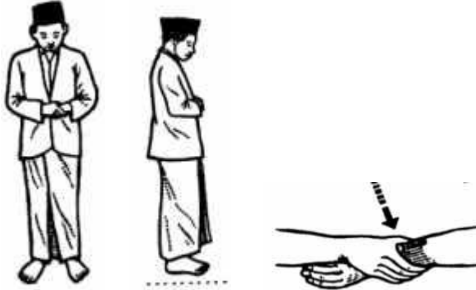
Namaz *Tekbir-i Tahrime* ile başlar. Yani imam ellerini kulak hizasına kadar kaldırır ve Allahu Ekber (Allah en büyük ve en yücedir) diyerek namaza başlar. İmamın arkasında namaz kılanlar da aynı şekilde namaza başlarlar.

Allah-u Ekber derken elleri kulakların hizasına kaldırmak, Hz. Resûlüllah'ın[sav] sünnetidir. Bütün Müslüman mezhepler bu konuda aynı fikirdedirler. Ancak bazı Müslümanlar her rekâtta ellerini kulakların hizasına kaldırırlar. Böylece namazın başlangıcında Allah-u Ekber demekten başka, rükûya giderken; rükûdan tekrar kalkarken; secdeye kapanırken ve secdeden kalkarken de ellerini kulakların hizasına kaldırırlar. Hadis kitaplarının bildirdiğine göre Hz. Resûlüllah[sav] peygamberliğinin ilk günlerinde namaz kılarken ellerini kulaklarının hizasına kaldırırdı. Ancak bu Hz. Resûlüllah'ın[sav] genel alışkanlığı değildi. Resûlüllah'ın[sav] birçok hadisine göre o, her namazın ilk başlangıcı demek olan *Tekbir-i Tahrime* dışında ellerini kulakları hizasına kaldırmazdı. Hz. Abdullah B. Mes'ud[ra] bir defasında:

"*Ben size Hz. Resûlüllah'ın[sav] nasıl namaz kıldığını göstereyim*," diyerek namaz kıldı. Ancak o, *tekbir-i tahrime* dışında ellerini asla kaldırmadı.

İmam Allah-u Ekber diyerek ellerini kulakları hizasına kaldırır ve daha sonra sağ kolu sol kolunun üzerine gelecek şekilde göğüs kafesi üzerinde birleştirir ve namaz kılmaya başlar. Namaz kılan tam bir huşu ile Rabbinin (c.c.) huzurunda durur. Namaz kılanın elleri tam bir saygı ile göğsünün üzerinde bağlı olur ve o, ayakta namaz kılar. Bu duruma "***kıyam***" denir.

Ancak kıyamın mahiyeti konusunda da anlaşmazlık vardır. Bazı kimseler ellerini göbeklerinin biraz altında; diğerleri ise göbeklerinin üstünde; yine başkaları da biraz daha yukarıda bağlarlar. Bütün bunlar birer saygı işaretidir. Bu küçük farklılıklar için birbirimizle kavga edecek kadar bağnaz olmamalıyız. Şunu da unutmayalım ki Malikilerle Şiiler ellerini asla bağlamazlar. Aksine yanlarına doğru sarkıtırlar. Hz. Resûlüllah'ın[sav] böyle yaptığını gösteren bir tek hadis mevcut değildir. Buna rağmen böyle yapanların namazlarının doğru olmadığını iddia edemeyiz. Hiçbirimiz bu hakka sahip değiliz. *Tekbir-i Tahrimeden* sonra tek başına sessizce şu sena okuyarak Rabbimizi methetmeliyiz:

سُبْحٰنَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالٰى جَدُّكَ وَلَا اِلٰهَ غَيْرُكَ ۞

Okunuşu: *Sübhaneke allahümme ve bihamdike ve tebareke kesmüke ve Teâlâ ceddüke vela ilahe gayrük.*

Anlamı: *Ey Allah'ım! Gerçek pak olan Sensin ve gerçek hamd Senindir. Senin ismin mübarektir. Senin şanın pek yücedir. Senden başka ibadet edilmeye lâyık olan yoktur.*[11]

Bazı hadislerde Hz. Resûlüllah'ın[sav] bunun yerine başka bazı dualar okuduğu rivayet edilmişse de genel olarak Müslümanlar arasında yaygın olan dua budur. Bu duadan sonra "*taavvuz*" okunur. Sessizce okunan taavvuz şöyledir:

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ

Okunuşu: *Eûzübillahi mineşşeytanirracim*
Anlamı: *Yüce Allah[cc] tarafından kovulmuş olan şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım*.

Taavvuzdan sonra imam sessizce veya yüksek sesle besmele okur. Cemaat ise besmeleyi daima sessizce okur:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Okunuşu: *Bismillahirrahmanirrahim*
Anlamı: *Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlıyorum*.

Bazı rivayetlere göre Hz. Resûlüllah[sav] Besmeleyi bazı zamanlarda yüksek sesle okurdu. Fakat bazı zamanlarda sessizce içten okurdu. Müslümanlar arasında, özellikle bazı Arap ülkelerinde Besmele genellikle yüksek sesle okunur. Ancak Hanefilerle bazı diğer Müslümanlar Besmeleyi sessizce içten okurlar.

Besmeleden sonra imam *Fatiha suresini* okur. Sabah, akşam ve yatsı namazlarında imam bu sureyi yüksek sesle okur. Ancak öğle ile ikindi namazlarında bu sure sessizce okunur. Hem imam hem de arkasındaki cemaat bu iki na-

---

[11] Tirmizi Kitab-üs salât; Sünen Nesai; Kitab-ül İftah

mazda bu sureyi sessizce okurlar. İmam bu sureyi yüksek sesle okuduğu zamanlarda bile cemaat bunu sessizce okur. İmam bir ayeti bitirdiği zaman biraz ara verince cemaat aynı ayeti sessizce içinden okur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ۞ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَم۪ينَ۞
اَلرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ۞ مَالِكِ يَوْمِ الدّ۪ينِ۞ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ
نَسْتَع۪ينُ۞ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَق۪يمَ۞ صِرَاطَ الَّذ۪ينَ اَنْعَمْتَ
عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّٓالّ۪ينَ۞

Okunuşu: *Bismillâhir-rahmânir-rahîm. Elhamdülillâhi rabbil âlemin. Errahmanir rahim. Mâlikî yevmiddin. İyyâke nâğbüdü ve iyyâke nesteîn. İhdinassıratel müstâkîm. Sırâtellezîne en'amte aleyhim, Gayril mağdûbî aleyhim veleddâllîn.*

Anlamı: *Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (okumaya) başlıyorum. Bütün hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. O, Rahman ve Rahim'dir. (İnsanların) mükâfatlandırılacağı yahut cezalandırılacağı günün sahibidir. (Ey Allah'ım!) Biz ancak Sana ibadet eder ve ancak Senden yardım dileriz. Bizi doğru yola; mükâfatlandırdığın kimselerin yoluna; gazabına uğramamış olanların yahut (sonradan) sapmamış olanların yoluna ilet.*

Fatiha suresinin sonunda Cemaat yüksek sesle "*Âmin*" der. Yani, *dualarımızı kabul eyle ya Rabbi!*

Unutmamalıyız ki Malikiler, Şafiiler ve Hanbelîler, "*Âmin*"i yüksek sesle, Hanefiler ise içten söylerler. Her iki yol da doğrudur. *Âmin'i* yüksek sesle yahut içten söylemek namaz bozucu olmamalıdır. İbadet eden yüksek sesle mi yahut içten mi, hangi yolu isterse benimseyebilir. Hiç kim-

senin buna itiraz hakkı yoktur. Fakat *Âmin* derken diğer ibadet edenlerin ibadetine mani olmamalıdır. İmam daha sonra Kuran-ı Kerim'in bazı ayetlerini okur. En az üç kısa ayet yahut bir tek uzun ayet okuyabilir. Aynı şekilde kısa bir sure de okuyabilir. Mesela:

Kevser suresi

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ ۞ اِنَّٓا اَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ
۞ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۞ اِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْاَبْتَرُ ۞

Okunuşu: *Bismillahirrahmanirrahim. İnna a'taynakel Kevser. Fesalli li Rabbike venhar. İnne şanieke hüvel ebter.*

Meali: *Sonsuz kerem ve rahmet eden Allah'ın adıyla (okuyorum.) Şüphesiz Biz, sana Kevser verdik. (Bunun karşısında şükranını göstermek üzere) Rabbine ibadet et ve fedakârlıkta bulun. Şüphesiz, ancak senin düşmanın erkek evlattan mahrum kalacaktır.*

İhlas suresi

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ۞ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ۞ اَللّٰهُ
الصَّمَدُ۞ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ۞ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ۞

Okunuşu: *Bismillâhir-rahmânir-rahîm. Kulhûvallahü ehad. Allahüssamed. Lem yelid ve lem yüled. Ve lem yekün lehû küfüven ehad.*

Meali: *Sonsuz kerem ve rahmet eden Allah'ın adıyla (okuyorum.) De ki: "Allah, tektir. Herkesin muhtaç olduğu Allah, (hiç kimseye muhtaç değildir.) O, ne (kimseyi) doğurdu, ne (de biri tarafından) doğruldu. (Sıfatlarında da,) kimse O'na denk (veya ortak) değildir."*

Felak suresi

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۞ قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۞ مِنْ شَرِّ
مَا خَلَقَ ۞ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ۞ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِى
الْعُقَدِ ۞ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ۞

Okunuşu: *Bismillâhir-rahmânir-rahîm. Kul e'uzu birabbilfelak. Minşerri ma halak. Ve min şerri ğasikin iza vekab. Ve min şerrinneffasati fil'ukad. Ve min şerri hasidin iza hased.*

Meali: *Sonsuz kerem ve rahmet eden Allah'ın adıyla (okuyorum.) De ki: "Ben, (eşyaları) yararak (yenisini) yaratan Rabbe sığınırım. O'nun yarattıklarının (iç ve dış) kötülüğünden, karanlık yayanın, karanlığı yaymasının kötülüğünden, bağları (koparmak için) üfürenlerin kötülüğünden, haset edenin, haset ettiğindeki kötülüğünden, (O'na sığınırım.)"*

Nas Suresi

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۞ قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۞ مَلِكِ
النَّاسِ ۞ اِلٰهِ النَّاسِ ۞ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۞ اَلَّذِى
يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ النَّاسِ ۞ مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ ۞

Okunuşu: *Bismillâhir-rahmânir-rahîm. Kul e'uzu birabbinnâs. Melikinnâs. İlahinnas. Min şerril vesvasil hannas. Ellezi yüvesvisü fi sudurinnas. Minel cinneti vennas.*

Meali: *Sonsuz kerem ve rahmet eden Allah'ın adıyla (okuyorum.) De ki: "Bütün insanların Rabbine, bütün insanların hükümdarına, bütün insanların İlâhı olan (Allah'a) sığınırım. Çok vesvese yaratıp, geri çekilenin kötülüğünden (de,) insanların kalplerine vesvese sokan, hem cinlerden hem*

(de) insanlardan olanların kötülüğünden (de Allah'a sığınırım.)"

Yukarda mealleriyle birlikte verdiğimiz sureler sadece birer örnek olarak verilmiştir. İmam Fatiha suresini okuduktan sonra Kuran-ı Kerim'in hangi kısmını isterse okuyabilir.

İmam Kuran-ı Kerim okuduğu zaman arkasındaki cemaat sessizce okuduğu Kuran-ı Kerim'i dinlemelidirler. Hak Teâlâ[cc] Kuran-ı Kerim'de:

وَاِذَا قُرِئَ الْقُرْاٰنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَاَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۝

buyurmuştur. Yani: *Kuran-ı Kerim okunduğu zaman onu dikkatle dinleyin ve susun ki merhamet edilesiniz.*[12]

Hz. Resûlüllah'ın[sav] bir sahabesi Hz. İbade B. Samit[ra] şöyle rivayet eder; Bir sabah namazı esnasında Hz. Resûlüllah[sav] arkasında namaz kılmakta olan bazı kimselerin fısıldamalarından dolayı rahat bir şekilde Kuran-ı Kerim'i okuyamadı. Namazı bitirdikten sonra Hz. Resûlüllah[sav] ashaplara, kendilerinin de onun arkasında Kuran-ı Kerim'in ayetlerini okuyup okumadıklarını sordu. Ashaplar, *evet Ya Resûlüllah[sav]* diye cevap verdiler. Bunun üzerine o, şöyle buyurdu: "*Fatiha Suresi dışında imamın arkasında Kuran okumayınız. Fatiha suresi ise namazın ayrılmaz bir parçasıdır.*"

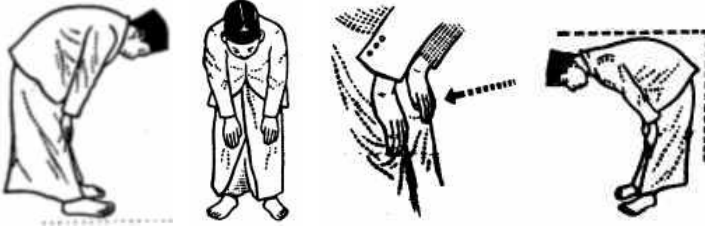
Cemaatlerde herkesin Hz. Resûlüllah'ın[sav] bu nasihatine uyması ve diğer ibadet edenlerin ibadetine mani olmaması gerekir.

Kuran-ı Kerim'i böylece okuduktan sonra imam *rükû*ya gitmeli ve rükûdan önce Allahu Ekber demelidir. Cemaat

---

[12] Araf (7) suresi; 205

de aynı şekilde imama uymalı ve rükû için eğilmelidir. Rükû anında sağ elimiz ile sağ dizimizi; sol elimiz ile sol dizimizi kavramalıyız. Vücudumuzun üst yarı kısmı düz bir şekilde yere paralel olmalıdır.

Rükûdayken üç defa yahut daha fazla tek sayı olarak;

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيم

Okunuşu: "*Sübhâne rabbiyel'aziym*."

Anlamı: *En yüce olan Rabbim her türlü eksiklikten uzak ve paktır,* denir.

İmam daha sonra düzgün olarak ayakta durur ve kollarını yana salar. Bu arada "*Tesniye*" okur. Bu da cemaate artık rükûdan kalkmaları için bir işarettir. İmam yüksek sesle:

سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

diyerek *tesniye* okur.

Okunuşu: *Semiallâhü limen hamideh*

Anlamı: *Allah, Kendisine hamdedenin duasını dinler (ve kabul eder.)*

Buna cevaben cemaat de rükûdan kalkar ve imama uyarak yeniden kıyama döner. Bu arada *Tahmid* olarak isimlendirilen şu duayı okur:

رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ

Okunuşu: *Rabbena ve lekel hamd, hamden kesiren tayyiben mübareken fihi*

Anlamı: *Ey bizim Rabbimiz! Her çeşit hamd sana mahsustur. Senin olan bu hamd çokça olup pak ve tertemizdir ve de çok bereketlidir.*

Tahmidden sonra durum değişir. İmam daha sonra yüksek sesle Allahü Ekber diyerek secdeye varır ve cemaat da onun arkasında secdeye varmış olur.

Yani ilk olarak dizler yere değdirilir ve daha sonra eller yere konur, daha sonra da alın yere konur. Bu vaziyette dizler, eller, burun ve alın yerle temas halinde olmalıdır. Baş ise her iki elin ortasında yere konmuş olmalıdır. Kollar yerde ve bedenden uzak tutulmalıdır.

Hz. Resûlüllah[sav] şöyle buyurmuştur: *"Allah'ın[cc] huzurunda secde ettiğiniz zaman, kollarınızı doğru bir şekilde yere koymalısınız. Bir köpek yere oturduğu zaman ön ayaklarını nasıl öne uzatırsa siz de ona benzememelisiniz."*[13]

[13] Müsned Ahmed B. Hanbel; C.3

Ellerimizin parmakları bitişik ve Kâbe'yi işaret edercesine düzgün olmalıdır. Ayaklarımız yere değmeli ve ayak parmakları bile Kâbe'yi gösterir olmalıdır. Secde esnasında aşağıdaki "tesbih" en az üç defa tekrar edilmeli. Eğer ibadet eden daha fazla tekrarlamak isterse, tesbih sayısının çift değil tek sayıda olmasına riayet etmelidir. Tesbih şudur:

سُبْحَانَ رَبِّيَ ا لْاَعْلٰى

Okunuşu: *"Sübhâne Rabbiyel-âlâ"*

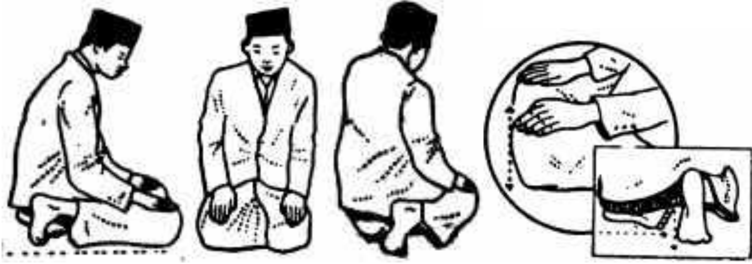
Anlamı: *En yüce olan Rabbim, ne kadar da yüce şanın sahibidir.*

Secde aslında tam bir alçak gönüllülük, çaresizlik ve tam olarak boyun eğmek ifadesidir. Secde vasıtasıyla bir Müslüman kalbinin içini Rabbine açar ve O'ndan yardım ve af diler.

Hz. Resûlüllah'ın[sav] rükû ve secdedeyken Kuran-ı Kerim'in ayetlerini okumamızı yasak ettiğini unutmamalıyız.[14]

İmam daha sonra yine Allahu Ekber der. Bunun üzerine hem imam hem de onun arkasındaki cemaat kendi baş ve ellerini yerden kaldırırlar ve "***cilse***" denilen oturuş durumunu alırlar. Burada sol ayaklarını yatay olarak koyar ve onun üzerinde otururlar. Sağ ayaklarını ise dik tutarlar. Ancak sağ ayağın parmakları Kıble istikametini göstermelidir. Eller uyluklar üzerine konur ve el parmakları da Kıble'yi gösterir ve dizlere yakın olurlar.

[14] Sahih-i Müslim; Kitab-üs Salat

Bu durumda aşağıdaki dua sessizce okunur:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِى وَارْحَمْنِى وَاهْدِنِى وَعَافِنِى وَارْفَعْنِى وَاجْبُرْنِى وَارْزُقْنِى

Okunuşu: *"Allahümmagfirlî verhamnî vehdinî ve âfinî verfa'nî vecburnî verzuknî"*

Anlamı: *Ey Allah'ım! Beni bağışla. Bana merhamet et. Beni hidayete eriştir ve bana afiyet ihsan eyle. Beni kendi katında yüce mertebeye ulaştır. Eksiklerimi gider ve bana rızk ver.*

Cilseden sonra imam, Allah-u Ekber diyerek ikinci secdeye kapanır. İkinci secdede de üç kere yahut daha fazla sayıda "Sübhane Rabbiyel âlâ" denir. Namazın her rekâtında ikişer secde vardır. İkinci secdeden sonra birinci rekât tamamlanmış olur. İmam daha sonra yine "Allah-u Ekber" diyerek ikinci rekâta kalkar. Cemaat de aynen imamın arkasında ayağa kalkarak ikinci rekâta başlar. İkinci rekât da birinci rekât gibi eda edilir. Ancak ikinci rekâtta sena ve taavvuz okunmaz. Bunlar sadece her namazın birinci rekâtında okunur. İmam Fatiha suresi ile Kuran-ı Kerim'in bazı ayetlerini okur ve birinci rekât gibi ikinci rekâtı da tamamlar. İkinci secdeden sonra o, ilk defa cilsede oturduğu gibi

oturur. İkinci rekâtın sonunda olan bu oturuşa "kâde" denir.

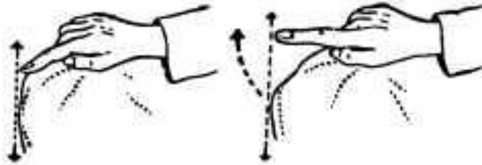
Kâde'deyken sessizce "teşehhüd" okunur. Bu şöyledir:

التَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوٰتُ وَالطَّيِّبٰتُ . السَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ
وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ . السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلٰى عِبَادِ اللّٰهِ الصّٰلِحِينَ .
اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

Okunuşu: *Ettehiyyâtü-lillâhi ves-selevâtü vet-tayyibâtü esselâmü aleyke eyyühen-nebiyyü ve rahmetüllâhi ve berakâtüh, esselâmü aleynâ ve alâ ibâdillâhis-sâlihiyn. Eşhedü ella ilâhe illallâh. Ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve Rasûlüh.*

Anlamı: *Bütün (manevi) hediyeler, bütün ibadetler, pak ve temiz olan bütün dualar ancak Allah içindir. Ey Peygamber! Selam; Allah'ın rahmeti ve bereketleri üzerine olsun. Bize ve Allah'ın salih kulları üzerine de selam olsun. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ibadete lâyık olan yoktur ve şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Resulüdür.*

Namaz esnasında teşehhüd okurken "*Eşhedü en la ilahe illallahü*" dediğimiz zaman, sağ elimizin şehadet parmağını kaldırmayı da unutmamalıyız ve teşehhüdü bitirir bitirmez bu parmağı indirmeliyiz.

Hadis kitaplarının bildirdiğine göre, Hz. Resûlüllah[sav] teşehhüdü okurken şehadet parmağı dışında diğer üç par-

mağını baş parmağı ile birleştirir ve böylece sağ elini sağ dizi üzerine koyarak şehadet parmağını kaldırırdı. Teşehhüdü bitirir bitirmez şehadet parmağını indirir ve elini eskiden olduğu gibi tutardı. Bu arada sol eli de normal bir şekilde sol dizi üzerinde dururdu.

Teşehhüdü okuduktan sonra Hz. Resûlüllah'a[sav] salât ve selam okunur ve diğer bazı dualar edilir. Hz. Resûlüllah'a[sav] şöyle salât ve selam okunur:

Salât ve selam

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَاصَلَّيْتَ عَلٰى
اِبْرَاهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ۞ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ
عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيمَ وَعَلٰى
اٰلِ اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ۞

Okunuşu: *Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammed. Kemâ salleyte alâ ibrahime ve alâ âl-i ibrahim. İnneke Hamidüm Mecîd*

Allahümme bârik alâ Muhammediv ve alâ âl-i Muhammed. Kemâ bârekte alâ ibrahime ve alâ âl-i ibrahim. İnneke Hamidüm Mecîd.

Meali: *Ey Allah'ım! İbrahim'e rahmet eylediğin ve İbrahim'in âline (kendisine tabi olanlara) da rahmet eylediğin gibi Muhammed'e de rahmet eyle ve Muhammed'in âline (kendisine tabi olanlara) da rahmet eyle. Şüphesiz Sen çok hamda layıksın ve çok yüce şana sahipsin.*

Ey Allah'ım! İbrahim'e bereket indirdiğin ve İbrahim'in âline de bereket indirdiğin gibi, Muhammed'e de bereket indir ve

Muhammed'in âline de bereket indir. Şüphesiz Sen çok hamda layıksın ve çok yüce şana sahipsin.

Salât ve selamdan sonra diğer birtakım dualar da edilir. Bu dualardan bir kısmı aşağıdadır.

رَبَّنَا اٰتِنَا فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۞

Okunuşu: Rabbenâ *âtinâ fiddünyâ haseneten ve fil-âhireti haseneten ve kınâ azâben-nâr.*[15]

Meali: *Ey Rabbimiz! Bu dünyada da bize iyilik ver ve ahirette de bize iyilik ihsan eyle ve bizi ateşin azabından koru.*

رَبِّ اجْعَلْنِى مُقِيمَ الصَّلٰوةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِى رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ۞
رَبَّنَا اغْفِرْ لِى وَلِوَالِدَىَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ۞

Okunuşu: Rabbicâlnî *mukimes sâlati ve min zurriyyetî Rabbena ve takabbel dua*

Rabbenağfirli ve livâlideyye ve lilmü'miniyne yevme yegûmül hisab.[16]

Meali: *Ya Rabbi! Beni ve evladımdan (her birini) namazı dosdoğru kılan bir kimse yap. Ey Rabbimiz! Duamı kabul eyle.*
Rabbimiz! Hesap görülecek olan (o kıyamet) gününde beni, annemi, babamı ve müminleri bağışla.

[15] Bakara (2) Suresi; ayet 202
[16] İbrahim (14) Suresi; ayet 41-42

اَللّٰهُمَّ اِنّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَاَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسْلِ وَاَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَ اَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَ قَهْرِ الرِّجَالِ

Okunuşu: *Allahümme innî eûzü bike minelhemmi velhüzni ve eûzü bike minel'aczi velkesli ve eûzü bike minel cübni velbühli ve eûzü bike min ğalebetiddeyni ve kahrirricali.*

Meali: *Ey Allah'ım! Her çeşit üzüntüden ve üzücü şeylerden sana sığınırım. Çaresiz kalmaktan ve uyuşukluktan sana sığınırım. Korkaklıktan ve cimrilikten sana sığınırım. Borç altında kalmaktan ve insanların zulmünden Sana sığınırım.*

اَللّٰهُمَّ اِنّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا اَنْتَ فَاغْفِرْلِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيم

Okunuşu: *Allahümme innî zalemtü nefsi, zulmen kesiren vela yağfiruz zunûbe illa ente, fağfirlî Mağfiretem min indike verhamni inneke entel gafûrur rahim*

Meali: *Ey Allah'ım! Ben kendi canıma çok zulüm ettim. Senden başka hiçbir kimse günahları bağışlayamaz. Onun için Sen beni mağfiretinle bağışla ve bana merhamet eyle. Şüphesiz bağışlayan ve çok merhamet eden ancak ve ancak Sen'sin.*

اَللّٰهُمَّ اِنّي اَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَاَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ وَاَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَفِتْنَةِ الْمَمَاتِ اَللّٰهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ

Okunuşu: *Allahümme innî eûzü bike min azabil kabri ve eûzü bike min fitnetil mesihiddeccali ve eûzü bike min fitnetil mahya ve fitnetil memati. Allahümme innî eûzü bike minel me'semi velmağremi.*

Meali: *Ey Allah'ım! Kabir azabından Sana sığınırım. O çok seyahat eden deccalin fitnesinden de Sana sığınırım. Hayatın ve ölümün bütün fitnelerinden de Sana sığınırım. Allah'ım! Günah işlemekten ve borç altında kalmaktan Sana sığınırım.*

Bu dualardan birini yahut daha fazlasını ettikten sonra imam, *Esselamü aleyküm ve Rahmetullah* diyerek yüzünü sağa çevirir. Daha sonra yine aynı kelimeleri tekrarlar ve yüzünü sola çevirerek namazı bitirir.

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ

Okunuşu: *Esselâmü aleyküm ve rahmetullâh*
Bu kelimelerin anlamı: *Allah'ın selamı ve rahmeti üzerinize olsun* demektir. Cemaat de imamın arkasında aynısını yapar. Eğer eda edilmekte olan namaz iki rekât yerine üç yahut dört rekâtlı ise, bu durumda ikinci rekâttan sonraki kâde kısaltılır ve namaz kılan yalnız teşehhüde kadar okur. Teşehhüdden sonra imam yine Allah-u Ekber diyerek ikinci rekâtın ve kâdenin sona erdiğine ve üçüncü rekâtın başlamakta olduğuna işaret eder. Daha sonra o, yine kıyam

durumunda ayakta durur ve ikinci rekât gibi üçüncü rekâtı da tamamlar. Bütün cemaat imama uyarak onun yaptıklarının aynısını yapar. Eğer namaz üç rekâtlı ise mesela akşam namazı ise, üçüncü rekâtın ikinci secdesinden sonra imam kâde durumuna oturur ve teşehhüd ve salât-ü selam ile diğer duaları sessizce okur ve "*Esselamu aleyküm ve rahmetullah*" diyerek namazı bitirir. Bütün cemaat imamın hareketlerine uyar ve sessizce namazı tamamlar.

Eğer namaz dört rekâtlı ise; mesela öğle, ikindi yahut yatsı namazı ise, imam üçüncü rekâttan sonra kâde durumuna geçmez. Aksine bütün cemaat ile birlikte yine kıyam ederek dördüncü rekâta başlar. Dördüncü rekâtın ikinci secdesinden sonra imam son kâdeye girer ve teşehhüd, salât-ü selam ile duaları okuyarak, sonunda "*Esselamu aleyküm ve rahmetullah*" der ve yüzünü sağa ve sola çevirerek namazı tamamlar. Bunun detaylarını daha önce tam olarak izah etmiş bulunuyoruz.

Aşağıdaki önemli konuları unutmamalıyız

- Eğer son kâde ise, teşehhüd, salât-ü selam ile diğer dualar okunur. Eğer son kâde olmayıp arada bir kâde ise teşehhüdden sonra salât-ü selam ile diğer dualar okunmaz. Aksine teşehhüdden sonra "*Allahu Ekber*" denir ve daha sonraki rekâta geçilir.
- Eğer eda edilmekte olan namaz iki rekâtlı ise ikinci rekâttan sonraki kâde son kâde olur.
- Eğer namaz üç rekâtlı ise, o zaman üçüncü rekâttan sonraki kâde, son kâde olur.
- Eğer namaz dört rekâtlı ise, o zaman dördüncü rekâttan sonraki kâde son kâde olur

Tek başına kılınan namaz

Bir namaz, cemaatle birlikte değil de kişisel olarak tek başına kılınırsa, aynen bir imamın arkasında kılındığı gibi kılınır. Yalnız imamın yüksek sesle okuduğu kısımlar, kişisel namazlarda yüksek sesle okunmaz. Tek başına namaz kılan, bütün namazı sessizce kılar. Kişi, Fatiha suresini, Allahu Ekber, Semiallahu limen hamideh ve Esselamu aleyküm ve rahmetullah vb. yi sessizce okuyarak namazını tamamlar.

Cemaatle birlikte kılınan namaz

Her Müslüman, namazın farzlarını cemaat ile birlikte kılmalıdır ve elinden geldiğince buna dikkat etmelidir. Camiler, cemaatle birlikte namaz kılmak için inşa edilir. Bir hadisin bildirdiğine göre cemaatle birlikte kılınan namazın sevabı, tek başına kılınan namazın sevabından yirmi yedi kat fazladır.[17]

İmam mümkün olduğu kadar takva sahibi ve Kuran-ı Kerim bilgisine sahip olmalıdır ve cemaat tarafından seçilmelidir. Aynı şekilde imam, Müslümanların halifesi yahut onun onayladığı amir tarafından da tayin edilebilir. Herkim imam tayin edilirse, bütün Müslümanlar onun arkasında namaz kılmalıdırlar. Hatta eğer onun imamlık mertebesine uygun olmadığı bilinirse bile, yine de değiştirilmediği müddetçe her Müslüman'ın onun arkasında namaz kılması gerekir. Bazı kimseler imama itiraz etmeye kalkışırlar. Onlar için aşağıdaki hadis aydınlatıcı olacaktır:

[17] Sahih-i Buhari; Kitab-üs salât

عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ قَال : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : اَلصَّلٰوةُ الْمَكْتُوبَةُ وَاجِبَةٌ خَلْفَ كُلُّ مُسْلِمٍ بَارًّا كَانَ اَوْ فَاجِرًا وَإِنْ عَمِلَ الْكَبَائِرَ

Okunuşu: *An ebî hüreyrete kâle, kâle Resûlüllahi sallallahu aleyhi ve selemle essalâtül mektubete vacibetün halfe külli müslimin barren kana ev faciren ve in amilel kebaire* [18]

Anlamı: *Ebu Hureyre*[ra]*, Hz. Resûlüllah'ın*[sav] *şöyle dediğini rivayet etmiştir: İmam olduğu takdirde her Müslüman'ın arkasında farz namazı eda etmek (diğer Müslümanlara) vaciptir. İster imam hayır ameller yapan birisi olsun; isterse günah işleyen birisi olsun. Hatta eğer kebair (büyük günahlar) işleyen birisi (imam olursa, onun arkasında namaz kılmak diğer Müslümanlara vacip olur.)*

Eğer bir namaz anında iki yahut daha fazla Müslüman, camiden uzak olursalar, namazın farzlarını tek başına eda etmeleri uygun değildir. Aksine hep birlikte cemaat olarak bir imamın arkasında namazı eda etmeleri gerekir. Eğer yalnız iki kişi olursa onlardan birisi imam olabilir. Her ikisi birlikteyken; imam sol tarafta, ikinci şahıs ise imamın sağ tarafında namaza durmalıdır.

Eğer evde namaz kılınırsa ve imamın ailesinden bir bayan imam ile birlikte namaz kılmak isterse o, imamın solunda durmalıdır. Eğer iki erkek namaz kılarken daha sonra başka şahıslar da gelerek namaza katılmak isterlerse, imamın her iki tarafında saf halinde durmaları gerekir. Öyle ki imam ortasında bulunsun. Normal durumlarda, yani üç veya daha fazla Müslüman'ın namaz kılması durumunda, imam

[18] Sünen Ebi Daud; Kitab-üs Salât

onların önünde duracak ve bütün cemaat yüzlerini kıbleye doğru çevirecektir. Ancak zorunlu durumlarda, mesela yer darlığı dolayısıyla, imam ilk safın ortasında diğer Müslümanlarla birlikte duracaktır.

Bazı fıkıhçılara göre imamın arkasında son safta en az iki kişi olmalıdır. Onlara göre eğer son safta tek kişi olursa o, önündeki saftan birisini nazikçe arkaya çekebilir ki son safta en az iki kişi yan yana namaz kılabilsin.

Ancak diğer fukaha (din bilginleri) buna izin vermezler. Onlara göre namaz halinde olan birisini arkaya çekmek, hem onun hem de diğer namaz kılanların namazına mani olmak ve cemaatin dikkatini dağıtmak demektir ve bu asla uygun değildir.

Hatırda tutulması gereken diğer bazı hususlar

1- Hz. Resûlüllah'ın[sav] bir buyruğuna göre ön safta namaz kılmak, arka saflarda namaz kılmaktan daha hayırlıdır. Bunun nedeni daha erken gelenler, namazın başlamasından önce zamanlarını zikr-i İlâhî (Allah'ı[cc] anmak) ile geçirirler. Demek ki onlar, daha sonra gelen Müslümanlara göre daha fazla hayır işlemiş ve böylece Rablerinin rızasına daha fazla ermiş olurlar.
   Hz. Resûlüllah'ın[sav] başka bir buyruğuna göre, ilk saf tamamlanmadan ikinci saf oluşturulmamalıdır. Demek ki ilk safta namaz kılanlar Rablerini daha fazla zikretmek ve O'na daha fazla dua etmek fırsatını elde etmiş olurlar. Tabii ki Yüce Allah[cc] katında onların mertebesi, namaza daha sonra katılanlara göre daha yücedir. Sonradan gelenlerin daha arka saflarda namaz kılmaları, dolayısıyla ilk saflardakiler kadar zikr-i İlâhî ile meşgul olamamaları bir gerçektir.

2- Eğer cemaat namaza başlamışsa, sonradan gelenler hemen cemaate iştirak ederler. Cemaat hangi durumda ise, mesela kıyamda ise sonradan gelenler de kıyama dururlar. Eğer cemaat secdedeyse, sonradan gelenler de hemen secdeye kapanırlar. İmam, selam vererek namazı bitirdiği zaman yüzünü sağa ve sola çevirir. Ancak namaza sonradan iştirak eden kimse, imam selam verdiği zaman selam vermeyip hemen kıyama kalkmalı ve kalan rekâtları tamamlamalıdır.
3- Namazın belli bölümleri vardır. Her birine rekât denir. Namazların farzları iki, üç yahut dört rekât olur. Her rekât aşağıdaki kısımlardan oluşur.
a- Kıyam, yani ayakta duruş şekline verilen addır.
b- Rükû, yani elleri dizlerin üzerine koyarak eğilmektir.
c- Kavme, yani elleri aşağıya sarkıtarak yeniden doğrulmaktır.
d- Secde, yani başı belli bir şekilde yere koymaktır. Bilindiği gibi her rekâtta iki secde vardır.
e- Celse, iki secde arasında oturuş şeklidir.
f- Kâde, iki secdeden sonra oturuşa verilen isimdir.

Eğer sonradan iştirak eden birisi rükûdan önce yahut rükû anında namaza katılırsa o rekâtı eda etmiş sayılacak ve onu tekrar etmesine gerek kalmayacaktır. Eğer o, kıyam ile rükûyu kaçırır ve daha sonra namaza katılırsa, bu durumda imam her iki selamı verdikten sonra namazı bitirdiği an, sonradan namaza iştirak eden kişi selam vermeyip kıyam edecek ve kaçırdığı rekâtı kılacaktır.
4- Cemaat bir imam arkasında namazı kılmaya başlarsa, hiçbir Müslüman sünnet yahut nafile namazı eda etmemelidir. Eğer birisi imamın cemaatle birlikte namazı başlatmasından önce sünnet namazı kılmakta ise, na-

mazını da bir saf ortasında kılıyorsa, namazı hemen bozarak cemaate iştirak etmesi gerekir. Ancak eğer cemaatten uzak bir yerde namaz kılıyorsa ve ilk rekâta kolayca katılabileceğinden eminse, bu durumda o namazı tamamlayabilir. Aksi takdirde namazını bozarak cemaate katılması uygun olur.

5- Cemaat namaza başlamışsa, sonradan gelenlerin koşarak cemaate katılması yasaktır. Sonradan gelenler gürültü çıkarmadan cemaate iştirak etmelidirler.

6- Kadınlar, erkeklerin önünde namaza duramazlar. Bunun sebebi kadınların iffetini ve hürmetini korumaktır. Onun için kadınların safları daima erkeklerin arkasında olur. Kadınlar bu durumda erkeklerin orada bulunmalarından etkilenmeyip serbestçe namaz kılabilirler. Ancak kadınlara namaz kılmaları için ayrı bir yer tahsis edilirse daha uygun olur. Bundan anlaşıldığına göre bir kadın erkeklere imam olamaz. Kadın ancak, kadınlara imam olabilir. Diğer bir ifade ile bir kadın, hem kadınlara hem de kız olsun erkek olsun küçük çocuklara imam olabilir, fakat erkeklere imam olamaz.

7- Kadınlar, cemaatle birlikte namaz kılmak için ezan okumazlar. Sadece kadınların olduğu durumda, kadın imam olursa ilk safın ortasında durur; erkek imam gibi cemaatin önünde durmaz. Kadınlar için genel kural budur.

8- Eğer imam bir hata yaparsa, onun arkasındaki cemaat aşağıdaki yollardan uygun olanına başvurmalıdır.

a- Eğer imam Kuran-ı Kerim'in bir ayetini yanlış okursa, yahut herhangi bir ayeti unutursa, cemaat arasından o ayeti bilen birisi, ilgili kelimeyi yahut ayeti yüksek sesle ve anlaşılır bir şekilde okuyarak imamın hatasını düzeltir ve böylece ona yardımcı olur.

b- Eğer imam namazdayken başka bir hata yaparsa cemaat arasından birisi "*Subhanallah*" diyerek imamın dikkatini çeker. Yani her çeşit eksiklikten uzak olan ancak Allah'tır. İmam böylece bir hata yaptığını anlayacak ve hatasını hemen düzeltecektir. Ancak eğer hatasının farkına varmazsa, arkasındaki cemaat ona yine de mutlaka uymalı ve hiç kimse onun yaptığının aksini yapmamalıdır. Demek ki imamın yaptığı hatada bile herkes ona tabi olmaya mecburdur. Ancak namaz bittikten sonra ona yaptığı hata konusunda bilgi verilir. Böylece imam tekrar cemaate imamlık yapacak ve iki secde ederek hatasını adeta Rabbine itiraf ederek O'ndan af dileyecektir. Bu iki secdeye "*Sehiv secdeleri*" denir. İmam bu secdelerden sonra tekrar "*Esselamü aleyküm ve rahmetullah*" diyerek sağa ve sola selam vererek namazını böylece tamamlamış olacaktır.

9- Eğer kadınlardan birisi imamın bir hatasına işaret ederek onun dikkatini çekmek isterse, o yüksek sesle "*Subhanallah*" diyemez. Aksine o, el çırpmalıdır. Kadınların el çırpmaları imama bir hata yaptığını hatırlatır. Eğer bir kadın namazda imamlık yapmaktaysa, onun arkasındaki kadınlar hatasını iki şekilde düzeltebilirler. Birincisi onun yanlış okuduğu bir ayeti düzgün okumaktır. İkincisi "*Subhanallah*" diyerek onun hatasına işaret etmek ve böylece hatayı düzeltmektir. Duruma göre bu iki yoldan uygun olanına başvurulabilir.

10- İmam namazını arkasındaki cemaati bıktırıncaya kadar uzatmamalıdır. İmam, cemaat arasında yaşlı, hasta ve zayıf insanlar bulunabileceğini, keza namazdan sonra önemli işlerle meşgul olacak insanların da mevcut olabileceğini unutmamalıdır.

Namazdan sonra Zikr-i İlâhi

Kuran-ı Kerim'in bir ayet-i kerimesinden de anlaşıldığına göre, namazdan sonra "tesbih ve tahmid" ile Allah'ı anmalıyız. Yani Rabbimiz'in yüceliğini beyan ederek O'na hamdetmeli ve böylece Yüce Rabbimiz'i zikretmeliyiz. Hak Teâlâ[cc] Kuran-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

فَاِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ ...

Okunuşu: *Fe iza gazaytümüssalate fezkürullahe*

Meali: "*Namazı tamamladıktan sonra Allah'ı zikredin.*"[19]

Namazdan sonra zikr-i ilahi yapmak, yani Rabbimizi anmak, Hz. Resûlüllah'ın[sav] sünnet-i seniyesinden de sabittir. Hz. Ayşe[ra], Hz. Resûlüllah'ın[sav] namazdan sonra uzun bir müddet aşağıdaki duayı okuduğunu beyan etmiştir:

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَاذَالْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ

Okunuşu: *Allahümme entesselâmü ve minkesselâmü tebarekte ya zelcelâli vel ikram*

Meali: "*Ey Allah'ım! Gerçek barış ve selamet Sensin. Gerçek barış ve emniyet de ancak Senden elde edilebilir. Ey yücelik ve gerçek şan ve kerem sahibi Allah'ım! Sen gerçekten bütün bereketlerin sahibisin.*"[20]

Bazı hadis kitaplarının bildirdiğine göre, Hz. Resûlüllah[sav] bazen ashabı ile birlikte oturur ve kendisinden hayır duasında bulunmasını isteyenler için ellerini kaldırarak dua ederdi. Ancak Hz. Ayşe'nin[ra] bildirdiğine göre namazdan sonra ellerini kaldırarak dua etmek, Hz. Resûlüllah'ın[sav]

---

[19] Nisa (4) Suresi, ayet 104

[20] Sahih-i Muslim; Kitab-ül Mesacid; Babü İstihbabuzzikri bâdesselati

genel alışkanlığı değildi. Bazı hadislerde zikredilen bu istisnai durum, maalesef Müslümanlar tarafından yanlış bir şekilde genel bir uygulama haline dönüştürülmüştür. Bunun neticesinde bazı Müslüman fırkalar bunun Hz. Resûlüllah'ın[sav] bir sünneti olduğuna inanırlar. Oysa, her namaz sonrası ellerini kaldırarak dua etmek, Hz. Resûlüllah'ın[sav] genel olarak benimsediği bir durum değildir. Müslüman Ahmediye Cemaati'nin inancına göre namazdan sonra elleri açarak dua etmek Allah'ın Habibi olan Muhammed-i Mustafa'nın[sav] genel bir sünneti değildir. Aksine elleri açmadan bir müddet Rabbi'ni zikretmek Hz. Resûlüllah'ın[sav] gerçek sünnet-i seniyyesidir.

Hz. Resûlüllah[sav] yukarıda zikredilen dua dışında aşağıdaki duaları da okuyarak namazdan sonra Rabbi'ni[cc] zikrederdi:

لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Okunuşu: L*â ilâhe illallâhu vahdehu lâ şerîke lehü, lehülmülkü ve lehülhamdü ve hüve alâ külli şey'in kadir.*

Meali: *"Allah'tan başka ibadet edilmeye lâyık olan yoktur. O, tekdir. Onun ortağı yoktur. Mülk (yani gerçek hükümranlık) O'nun elindedir. Hamd da ancak O'na mahsustur. O'nun her şeye gereğince gücü yeter."*

اَللّٰهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا اَعْطَيْتَ وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلاَ يَنْفَعُ
ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

Okunuşu: *Allahümme lâ mânia lima a'teyte ve lâ muğtiye bina manağte ve la yenfeu zelceddi minkelceddü* [21]

[21] Sahih-i Muslim; Kitab-ül Mesacid; Babüz zikri bâdes salah

Meali: "*Ey Allah'ım! Senin verdiğini hiç kimse durduramaz ve Senin engellediğini hiç kimse veremez. Senin yüceliğine karşı hiçbir yücenin yüceliği kendisine bir fayda kazandırmaz.*"

اَللّٰهُمَّ أَعِنِّي عَلٰى ذِكْرِكَ وَ شُكْرِكَ وَ حُسْنِ عِبَادَتِكَ

Okunuşu**:** *Allahümme e'inni alâ zikrike ve şükrike ve hüsni ibadetike.*

Meali: "*Ey Allah'ım! Bana yardım eyle ki Senin zikrini tam olarak yapabileyim ve Sana tam olarak şükranlarımı beyan edebileyim ve ibadetini de en güzel bir şekilde yerine getirebileyim.*"

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلاَمٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Okunuşu: *Sübhane Rabbike Rabbil izzeti 'amma yesıfün ve selamün alel mürselin velhamdü lillahi Rabbil âlemin.*

Meali: "*Yüceliğe sahip olan Rabbin, Kendisi aleyhinde ileri sürdükleri suçlamalardan uzak ve yücedir. Bütün resullere selam olsun. Gerçek hamd, bütün cihanların Rabbi olan Allah'a mahsustur.*"

Bazı sahabelerin ricası üzerine Hz. Resûlüllah[sav] Allah'ı[cc] zikretmeleri için aşağıdaki duaları tavsiye etmiştir. Bazı Müslüman gruplar bu duaları genel bir alışkanlık haline getirmişlerdir. Ancak Hz. Resûlüllah[sav] bu duaları bir alışkanlık olarak etmediğinden bunların cemaatle birlikte icra edilmesinin Hz. Resûlüllah'ın[sav] alışkanlığı olmadığını; aksine bu duaların Müslümanlar tarafından kişisel olarak icra edilmesinin daha uygun olduğunu unutmamalıyız. Mamafih bu duaların her namazdan sonra ve camide icra edilmesinin farz olmadığını da unutmamalıyız. Bu dualar şunlardır:

a- *Sühbanallah*: Yani Allah[cc] bütün eksikliklerden uzak ve pek yücedir. Bu dua otuz üç defa tekrarlanacaktır.

b- *Elhamdülillah*: Yani her çeşit övgü Allah'a[cc] mahsustur. Bu dua da otuz üç defa tekrarlanacaktır.

c- *Allah-u Ekber*: Yani Allah[cc] en yüce ve en üstündür. Bu dua otuz dört defa tekrarlanacaktır.

Namaz çeşitleri ve rekât sayısı

Namazlar dört çeşittir:

1- Farz
2- Vacip
3- Sünnet
4- Nafile

Farz namazlar

Farz, Arapça bir kelime olup yapılması gerekli olan iş demektir. Günde beş vakit farz namazı vardır. İsimleri ve rekât sayıları şöyledir:

Namazın ismi	**Farz rekât sayısı**
Sabah namazı	2
Öğle Namazı	4
İkindi Namazı	4
Akşam Namazı	3
Yatsı Namazı	4

Farz namazlarını bilerek kaçırmak günahtır. Ancak eğer bir Müslüman unutarak yahut özel durumundan dolayı zorunlu olarak bir namazı kaçırırsa, kaçırdığı namazı en kısa zamanda yahut her ne zaman mümkünse eda etmelidir. Böylece namazı kaçırmakla yaptığı hatayı düzeltmiş olacaktır.

Vacib namazlar

Aşağıdaki namazlar vaciptir:

1- Üç rekât Vitir namazı
2- Ramazan ve Kurban Bayramlarının ikişer rekâtı
3- Kâbe'yi (Beytullah) tavaf ederken eda edilen iki rekât namaz.

Eğer bir kimse bilerek bu namazları kılmazsa günah işlemiş olur. Ancak istemeyerek bu namazlardan birisini kaçırırsa; mesela unutursa, kazası gerekmez.

Sünnet namazlar

Hz. Resûlüllah[sav] farz namazları dışında bazı namazları da eda ederdi. Bunlar "*Sünnet Namazları*" olarak adlandırılır. Sünnet namazlarını eda etmek bütün fukaha (din bilginleri) tarafından gerekli kabul edilir. Sünnet namazları bilerek kaçırmak Yüce Allah[cc] katında çok suç olarak tenkit edilen bir iş sayılmaktadır. Sünnet namazları aşağıdadır:

1- Sabah namazının farzından önce iki rekât Sünnet namazı eda edilir. Ancak eğer birisi bu iki rekâtı eda etmeden cemaate katılırsa ve özel durumundan dolayı böyle yapmaya mecbur olursa, sünnet namazı olan iki rekâtı daha sonra eda etmelidir.
2- Öğleyin, farz namazından önce dört rekât ve farz namazından sonra iki rekât namaz eda etmek sünnet'tir. Eğer birisi zorunlu olarak farz namazından önce dört rekâtı eda edemezse farzdan sonra bu namazı eda etmelidir.
   Not: Hanefi fıkhına mensup olan Ahmedi Müslümanlar öğle namazının dört rekât farzından önce dört rekât ve farzdan sonra da iki rekât sünnet namazı eda ederler. Ancak bazı Müslümanlar bu farz-

dan önce ve sonra dörder rekât sünnet namazı eda ederler.

3- Akşam namazının üç rekât farzından sonra iki rekât sünnet namazı eda edilir.

4- Yatsı namazının farzından sonra iki rekât sünnet namazı eda edilir.

Nafile (müstehab) namazlar

Müslümanlar farz yahut sünnetlerden başka gönüllü olarak bazı namazları eda ederler. Bunlara Nafile (müstehab) denir.

Bunlar isteğe bağlı namazlardır. Herkim bunları eda ederse Yüce Allah'ın[cc] rızasına nail olur. Nafile yahut müstehab namazlar şunlardır:

1- Teheccüd namazı. (Şafak sökmeden önce eda edilen namaza Teheccüd namazı denir)

2- İşrak (kuşluk vakti) namazı.

3- Öğle namazının son iki rekât sünnetini eda ettikten sonra kılınan iki rekât nafile namaz.

4- İkindi namazından önce kılınan dört rekât namaz.

5- Akşam namazının sünnetinden sonra kılınan iki rekât namaz.

6- Camiye girdiğimiz zaman "Tahiyye-tül Mescid" olarak adlandırılan iki rekât nafile namaz.

7- Yüce Allah'ın[cc] lütfuna nail olmak için kılınan iki rekât nafile namaz.

8- "Salât-ül Hacet" olarak isimlendirilen ve herhangi bir zorluk anında kılınan iki rekât nafile namaz.

9- Yüce Rabbimiz'e[cc] şükretmek gayesiyle kılınan iki rekât nafile namaz.

Bunlar dışında birçok nafile namaz daha vardır. Onlardan bu kitabın değişik yerlerinde bahsedilmiştir.

Cuma Namazı

Cuma Namazı daima cemaat halinde eda edilir. Cuma namazı, öğle namazı yerine eda edilir. Haftada bir defa yani Cuma günü Müslümanlar yıkanarak güzel ve temiz elbise giyerler. Mümkünse güzel koku (parfüm) kullanır ve camide toplanarak Cuma namazını hep birlikte eda ederler. Hak Teâlâ[cc] Kuran-ı Kerim'de, Cuma namazının bereketlerini beyan etmiştir. Ayrıca Hz. Resûlüllah'ın[sav] hadislerinde de bu konu detaylı olarak açıklanmıştır. Eğer bir Müslüman Cuma gününü Rabbi'ni[cc] anarak ve O'nun önünde dua ederek geçirirse, Hak Teâlâ tarafından büyük bir mükâfata nail olur.

Cuma günü bir şehir yahut kasaba Müslümanlarının toplandığı bir gündür. Büyük şehirlerde Cuma namazı birden fazla camide eda edilebilir. Bunun gayesi Müslümanlara kolaylık sağlamaktır. Böylece Müslümanlar bir arada toplanarak hem kişisel hem de toplumla ilgili problemlerini tartışarak çözüme bağlayabilirler. Müslümanların haftada bir defa toplanmaları, onlar arasında birlik, yardımlaşma ve bağlılığın sağlanmasına vesile olur. Ayrıca Cuma namazı Müslümanların eşit olduklarının bir göstergesidir.

İmam, Cuma vesilesiyle Müslümanlara onların karşılaştıkları problemler ve diğer önemli konularla ilgili olarak, tavsiyelerde bulunur. Ayrıca imamın hutbesi İslamî talimatlar konusunda Müslümanları aydınlatır. Cuma namazı her yetişkin erkek Müslüman'a farzdır. Yalnız hasta, kör ve sakat, misafir olanlar ve kadınlar camide hazır bulunarak Cuma namazını eda etmek farizasından müstesna tutulmuşlardır. Onlar isterlerse Cuma namazına iştirak edebilir-

ler. Ancak eğer Cuma namazına iştirak etmezlerse onun yerine öğle namazını eda etmeleri gerekir. Bilindiği gibi Cuma namazı aslında öğle namazı yerine eda edilir.

Cuma namazı için iki defa ezan okunur. İlk ezan güneşin Batı'ya kaymaya başlaması üzerine okunur. İkinci ezan ise, imamın cemaatin önünde durarak Cuma hutbesini verme-ye başlamasından önce okunur.

Cuma hutbesi iki kısma ayrılır. İlk kısmında imam istiaze ile Fatiha suresini okuduktan sonra Müslümanlara Allah'ın[cc] emirlerini hatırlatır ve iyi birer Müslüman olabilmeleri konusunda Yüce Allah'ın[cc] talimatlarını açıklar. Başka önemli bir konu varsa o da Cuma hutbesinde beyan edilir. Bu hutbe herhangi bir dilde verilebilir.

Hutbenin ilk kısmını beyan ettikten sonra imam az bir müddet için yere oturarak tekrar ayağa kalkar ve hutbenin ikinci kısmına başlar. Arapça olan ikinci hutbe şöyledir:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنُؤْمِنُ بِهِ وَ نَتَوَكَّلُ
عَلَيْهِ وَنَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُورِ اَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ
يَهْدِهِ اللّٰهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَنَشْهَدُ اَنْ لَا
اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَنَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ عِبَادَ اللّٰهِ رَحِمَكُمُ اللّٰه اِنَّ اللّٰهَ يَاْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ
وَاِيتَاۤئِ ذِى الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ
يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ اُذْكُرُوا اللّٰهَ يَذْكُرْكُمْ وادْعُوهُ يَسْتَجِبْ
لَكُمْ وَ لَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ

Okunuşu: *Elhamdülillahi nahmedühû ve nestaînuhû ve nestağfiruhu ve nü'minü bihî ve netevekkelü aleyh. Ve neûzü billahi min şurûri enfüsina ve min seyyiâti ağmâlina,*

men yehdihillâhü felâ muzille lehû ve men yuzlilhu felâ hâdiye lehû. Ve neşhedü ella ilâhe illallâhu vahdehü lâ şerike lehü ve neşhedü enne muhammeden abdühü ve resûlühü. İbâdallahi, rahimekümüllah, innellâhe ye'muru bil adli vel ihsani ve itâi zil gurba ve yenhâ anil fahşâi vel münkeri vel bağyi, yağızüküm lealleküm tezekkerün. Üzkürullâhe yezkürüküm, ved'ûhü yestecib leküm, vele zikrullâhi ekber.

Meali: **"***Her çeşit hamd Allah'a mahsustur. Biz O'na hamdeder, O'ndan yardım diler, O'ndan bizi bağışlamasını niyaz eder, O'na inanır ve O'na güveniriz. Kendi nefislerimizin şerlerinden ve işlerimizin kötü neticelerinden O'na sığınırız. Her kime Allah hidayet verirse, hiç kimse onu doğru yoldan saptıramaz ve O her kimin doğru yoldan saptığına karar verirse hiç kimse onu hidayete erdiremez. Biz, Allah'tan başka birinin ibadet edilmeye değer olmadığına şehadet ederiz. O, tekdir, O'nun ortağı yoktur. Biz, Muhammed'in O'nun kulu ve resulü olduğuna da şehadet ederiz. Ey Allah'ın kulları! Allah size merhamet eylesin. Şüphesiz Allah adalet ve ihsan yolunu benimsemenizi ve birbirinize sanki akrabalarınıza karşı davranırcasına davranmanızı emreder. Apaçık kötülükler ile hoş karşılanmayan işleri size yasak eder. O, kulak veresiniz diye size nasihat eder. Allah'ı zikrediniz. O da daima sizi hatırlar. O'na dua ediniz. O, dualarınızı kabul eder. (Hiç unutmayınız ki) Allah'ın zikri (bütün işlerinizden) daha yücedir."*

Müslümanların hutbeyi dikkatle dinlemeleri gerekir. Hutbe okunurken, ne gaye ile olursa olsun konuşmak yasaktır. İmam ikinci hutbeyi bitirdiği zaman kamet getirilir ve imam, cemaatle birlikte iki rekât namaz kılar. Buna Cuma namazı denir.

Hz. Resûlüllah[sav] Cuma hutbesi esnasında konuşmayı yasak etmiştir. Bu kadarla kalmayıp eğer hutbe verilirken birisi konuşursa, başkasının onu susturmak gayesiyle konuşmasını bile tasvip etmemiştir. Ancak mecbur kalındığı zaman, konuşmakta olan birisini susturmak gayesiyle el yahut parmakla işaret etmek caizdir. Eğer imam hutbe esnasında bir şey sorarsa onun sorusuna cevap vermekte bir mahzur yoktur.

Kim hutbe verirse aynı zatın namazda imam olması daha iyidir. İmam namazını kılarken yüksek sesle Fatiha Sûresini ve Kuran-ı Kerim'in birkaç ayetini okumalıdır.

Cuma namazından önce dört rekât ve sonrasında da iki rekât sünnet namazı kılınır. Ancak Cuma namazından sonra dört rekât sünnet namazı kılmak da caizdir. Bu konuda Sünen Ebu Davud; Kitab-us Salât; Bab-üs Salât Bağdel Cuma adlı meşhur hadis kitabında ve "Şerh-üs Sünneh" adlı eserde detaylı bilgi verilmiştir.[22] Seferi iken Cuma namazından önce iki rekât sünnet kılmak zorunludur ve terk edilemez.

Cuma namazı için camiye sonradan gelen birisinin cemaatin omuzları üzerinden atlayarak ön saflara geçmesi caiz değildir. Eğer Cuma hutbesi başlamışsa, iki rekât sünnet namazını dilerse hutbe sırasında hızlıca dilerse de Cuma namazının farzından sonra eda edebilir.

Eğer birisi camiye geç gelirse ve son kâdede cemaate iştirak ederse o zaman, imam selam verince ayağa kalkıp iki rekâtını tamamlamalıdır. Eğer Cuma namazını büsbütün kaçırmışsa bu durumda o, tek başına öğle namazını eda etmelidir.

---

[22] Adı geçen eser, cilt3, sayfa 449

Ramazan ve Kurban bayramları

Bir yılda iki tane dinî bayramımız vardır. Bunlardan biri "*Ramazan Bayramı*"dır. Ondan on hafta sonra ikinci bayramımız olan "*Kurban Bayramı*" gelir. Ramazan Bayramı, Ramazan ayının bitiminde kutlanır. Müslümanlar kendilerine oruç tutma gücünü verdiğinden dolayı Rablerine şükrederek sevinirler.

"*Kurban Bayramı*" ise "*Zilhicce*" ayının onunda kutlanır. Bunun amacı Hz. İbrahim[as] ile Hz. İsmail'in[as] Hak Teâlâ'ya[cc] nasıl boyun eğdiklerini hatırlamaktır. Allah[cc] her ikisinin tam bir ihlâs ve içtenlikle Hak Teâlâ'nın[cc] emrine boyun eğmelerinden razı oldu ve Hz. İsmail[as] yerine bir koç kurban etmesini babası Hz. İbrahim'e[as] emir buyurdu. Hac farizası dolayısıyla Mekke'de toplanan Müslümanlar Kurban Bayramı'nı kutlamak amacıyla Hz. İbrahim'in[as] sünnetine tabi olarak kurbanlarını keserler. Aynı şekilde bütün dünya Müslümanları da genel olarak kurbanlık hayvanlarını Allah[cc] yolunda keserek bayramlarını bu şekilde kutlarlar.

Ramazan ve Kurban Bayramları dolayısıyla Müslümanlar bir arada toplanarak bir imamın arkasında ikişer rekât namaz kılarlar. Mümkünse bu namaz bir köy yahut kasaba dışında açık bir yerde kılınır.

Bayram sabahı, yaşlı genç bütün Müslümanlar sabahleyin erken saatlerde yıkanarak en güzel elbiselerini giyerler. Özellikle çocuklar yeni elbiselerini giyerler. Hz. Resûlüllah[sav] güzel koku kullanmayı çok severdi. Bundan dolayı erkek olsun, kadın olsun bütün Müslümanlar güzel koku kullanmaya itina gösterirler. Müslüman evlerde özel yemekler hazırlanır.

Ramazan bayramında bayram namazından önce "Fitre" verilir. Fitre fakir ve muhtaçlara verilir. Böylece onlar da bayramlarını güzel bir şekilde kutlayabilirler. Ailenin her üyesi o sene ilan edilen fitre miktarını vermelidir. Fitre küçük çocuklar, hatta yeni doğan bebekler adına bile anne ve babaları tarafından verilir. Bayram namazını kılmak üzere namaz yerine gitmeden önce kahvaltı yapmak sünnettir. Ancak Hz. Resûlüllah'ın[sav] Kurban Bayramında kendi kurbanlık hayvanını kesmeden önce hiçbir şey yemediği de rivayet edilmiştir. O, kestiği hayvanın etini yiyerek bayramını kutlardı. Mamafih kurban bayramında da bayram namazından önce bir şeyler yemek yasak değildir.

Hz. Resûlüllah'ın[sav] sünnetine tabi olarak Müslümanlar genellikle bir yoldan bayram namazına giderler ve başka bir yoldan geri dönerler.

Bayram namazı öğleden önce kılınır. Cuma namazı gibi bayram namazı da cemaatle birlikte imamın arkasında kılınır. Bayram namazı için ezan okunmaz ve kamet getirilmez.

Bayram namazında birinci rekâtta imam "Tekbir-i Tahrime" ve "Sena" okur. Daha sonra o, yedi defa ellerini kulak hizasına kaldırır ve her seferinde yüksek sesle "Allah-u Ekber" der. İmam ellerini kulak hizasına kaldırdıktan sonra yanlarına sarkıtır. Yedinci defa ellerini normal bir şekilde bağlayarak namazı kılar. Cemaat de imamın yaptığı gibi, ancak sessiz olarak "Allah-u Ekber" diyerek ellerini kulakları hizasına kaldırır ve imamın yaptığı gibi yanlarına sarkıtır. Allah-u Ekber diyerek ikinci rekâta kalktıktan sonra beş "Tekbir" daha getirilir. Yani imam ile cemaat dört defa "Allah-u Ekber" diyerek ellerini kulakları hizasına kaldırırlar ve yan-

larına doğru sarkıtırlar. Beşinci tekbirden sonra ellerini bağlayarak namazlarını kılarlar.

İkinci rekâtta "*Teşehhüd*", salât ve diğer dualar okunduktan sonra imam "*Esselam-ü aleyküm ve rahmetullah*" diyerek yüzünü sağa ve sola çevirir ve böylece bayram namazı tamamlanmış olur.

Bayram namazını kıldıktan sonra imam hutbe okur. Cuma namazında olduğu gibi, bayram hutbesi de iki kısımdan oluşmaktadır. Ancak Cuma hutbesi namazdan önce, bayram hutbesi ise namazdan sonra verilir.

"Kurban Bayramı"nın iki rekâtını kıldıktan sonra imam ile cemaat, yüksek sesle aşağıdaki kelimeleri tekrarlayarak Allah'ın[cc] yüceliğini beyan ederler:

أَللّٰه أَكْبَر أَللّٰه أَكْبَر لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَ اللّٰهُ أَكْبَرْ أَللّٰه أَكْبَرْ وَ لِلّٰهِ
الْحَمْد

Okunuşu: *Allahu Ekber Allahu Ekber, Lâ ilâhe illallâhu, Vallahu Ekber, Allahu Ekber ve Lillahil Hamd.*

Meali: *"Allah en büyük ve en yücedir. Allah en büyük ve en yücedir. Allah'tan başka ibadet edilmeye lâyık olan yoktur. En büyük ve en yüce olan Allah'tır. En büyük ve en yüce olan Allah'tır. Bütün övgüler Allah'a mahsustur."*

Aynı şekilde Kurban Bayramında sabah namazından başlayarak, bayramın üçüncü günü ilkindi namazına kadar her farz namazdan sonra yukarıdaki kelimeler yüksek sesle okunur.

Not: Yukarda zikredilen duayı yalnız belirtilen günlerin farz namazlarından sonra okumakla kalmayıp, Bayram namazı-

na giderken ve geri gelirken yolda da okumak Hz. Resûlüllah'ın[sav] sünneti seniyyesidir.

Vitir namazı (Salâtü'l vitir)

"Vitir" Arapça bir kelime olup, ikiye bölünmez ve tek, bütün anlamındadır. Vitir namazı üç rekâttır. Vitir namazı, yatsı namazından sonra kılınır. Bu namazda A'lâ suresi, Kâfirûn suresi ve İhlâs suresi okunursa daha evladır. Ancak bu surelerin okunması farz olmayıp diğer sureler yahut ayetler de okunabilir. Vitir namazının üçüncü rekâtında, rükûdan sonra "Kunut Duası" okunur. Bu dua şöyledir:

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِى
عَلَيْكَ الْخَيْرَ وَنَشْكُرُكَ وَلَانَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ ط

اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّى وَنَسْجُدُ وَاِلَيْكَ نَسْعٰى وَنَحْفِدُ
وَنَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ ط

Okunuşu: *Allahümme innâ neste'înüke ve nestağfiruke ve nü'minü bike ve netevekkelü 'aleyke ve nüsnî 'aleykel hayra küllehû neşkürüke ve la nekfürüke ve nahleu' ve netrükü men yef cürük.*

Allahümme iyyâke na'büdü ve leke nusallî ve nescüdü ve ileyke nes'a ve nahfidü narcû rahmeteke ve nahşâ 'azâbeke inne 'azâbeke bil küffâri mülhig.

Meali: *Ey Allah'ım! Biz muhakkak Sen'den yardım diler, Sen'den bizi bağışlamanı dileriz. Biz Sana inanır, Sana güveniriz ve en hayırlı bir şekilde Seni överiz. (Ya Rabbi!) Biz daima (bize verdiğin nimetlerden dolayı) Sana şükrederiz. Sana nankörlük edip asla Seni inkâr etmeyiz. Herkim Senin buyruklarına boyun eğmezse biz ondan ayrılır onu terk ederiz. Ey Allah'ım! Biz ancak Sana ibadet eder, ancak Se-*

nin uğruna namaz kılar ve ancak Sana secde ederiz. Biz ancak Sana koşar, Senin uğruna çaba sarfederiz. Senin rahmetini umar, Senin azabından korkarız. Şüphesiz Senin azabın kâfirlere mutlaka ulaşacaktır.

Namazın erkanı

Bir namazda eda edilen değişik erkân (esaslar), önemlerine göre çeşitli kısımlara ayrılır. Din bilginleri onlara değişik isimler vermişlerdir.

Namazın farzları

Namazın farzları en önemli kısımlarıdır. Bunlar eda edilmediği takdirde namaz eda edilmiş sayılmaz. O bakımdan bunlar namazın gerekli parçalarıdır.

Eğer namazın farzları yerine getirilmezse o namaz hiç eda edilmemiş demektir. Ancak eğer namaz kılan bilmeyerek ve unutarak bunları yerine getirmezse, böyle birisinin namazı Yüce Allah[cc] katında makbul ve tam olarak eda edilmiş sayılacaktır. Ancak eğer namaz kılan namaz içinde yahut namazdan sonra bir farzı kaçırdığını hatırlarsa; bu durumda o, kaçırdığı farzı yerine getirerek namazını tamamlayacak ve daha sonra iki "Sehiv Secdesi" yapacaktır. Bu secdeler, yapmış olduğumuz hatadan dolayı Yüce Allah'tan[cc] af dilememiz demektir. Namazın farzları şunlardır:

1- *Tekbir-i Tahrime*: Namaza başlarken Tekbir getirmek.
2- *Kıyam*: Ayakta durmak.
3- *Rükû*: Dizleri tutacak şekilde eğilmek.
4- *Secde*: Belli bir şekilde yerle temas etmek.
Bu dört farz her rekâtta mutlaka eda edilir. Bunun dışında her rekâtta eda edilmeyen, ancak namazın sonunda eda edilen bir farz daha vardır.

5- *Ka'de-i Ahire*: Namazı bitirmeden önce son defa oturuş durumuna geçmek.
6- *Fatiha suresini okumak*: Her rekâtta bu sureyi okumak gereklidir.

Eğer cemaatle bir imam arkasında namaz kılınırsa, aşağıdaki namazların ilk iki rekâtında Fatiha Suresi, imam tarafından yüksek sesle okunacaktır:

a- Sabah namazı: Bu namazın farzı iki rekâttır.
b- Akşam namazı: Bu namazın farzı üç rekâttır.
c- Yatsı Namazı: Bu namazın farzı dört rekâttır.

Not: Eğer imam yukarda zikredilen namazların ilk iki rekâtında yüksek sesle Kuran-ı Kerim'i okumazsa, namaz eksik sayılmaz. Ancak bu hata bilinirse iki "Sehiv secdesi" gerekli olacaktır. Eğer imam Fatiha suresi ile Kuran-ı Kerim'in bazı ayetlerini yüksek sesle okumayı unutursa ve rükûdan önce bu hatayı hatırlarsa, rükûdan önce yüksek sesle okuyarak bu eksikliği gidermelidir. Bu durumda sehiv secdesi gerekmeyecektir. Ancak eğer bu hatayı rükudan sonra fark ederse bu durumda artık Fatiha suresi ile Kuran-ı Kerim'in bir kısmını yüksek sesle okuması gerekmez. Aksine iki sehiv secdesi gerekli olacaktır ve bu secdeler neticesinde namaz geçerli sayılacaktır.

Namazın vacipleri

Vacipler bir namazın gerekli olan ikinci kısmıdır. Eğer bilerek terk edilirse namaz geçerli sayılmayacaktır. Ancak eğer bilinmeyerek terk edilir ve bu hata daha sonra hatırlanırsa iki sehiv secdesi ile bu hata düzeltilebilir. Bu durumda iki sehiv secdesi yeterli sayılacak ve kaçırılmış olan vacibin tekrar edilmesi gerekli olmayacaktır. Namazın vacipleri şunlardır:

1- Farz, sünnet veya nafile namazların ilk iki rekâtında Fatiha suresini okuduktan sonra Kuran-ı Kerim'in belli bir kısmını okumak vaciptir.
2- Rükûdan sonra ayakta düzgün durmak vaciptir. Buna "*Kavme*" denir. Kıyamın farz olduğu gibi kavme de vaciptir.
3- *Cilse*, yani iki secde arasında oturmak da vaciptir.
4- İlk iki rekâttan sonra oturmak vaciptir. Buna *kâde* denilir. Namazda son oturuşa *Kâde-i Ahire* denildiğini de unutmayalım.
5- Kâde'de "*Teşehhüd*" yani "*Ettehiyyatü lillahi*"yi okumak vaciptir.
6- İmamın sabah, akşam, yatsı, Cuma ve Bayram namazlarında yüksek sesle; öğle ve ikindi namazlarında da sessizce içten Fatiha suresi ile Kuran-ı Kerim'in (küçük bir sureye eşit) ayetlerini okuması da vaciptir.
7- Namazın farz ile vaciplerini sırasıyla eda etmek yani "*Tertib*" de vaciptir.
8- "*Tadil-i Erkan*" yani namazın bütün hareketlerinin hakkını vererek, vakar ile yerine getirmek ve alelacele namaz kılmamak da vaciptir. Diğer bir ifade ile namazı, aceleye getirmeden ve ciddi olarak tam bir dikkatle eda etmemiz gerekir.
9- Namaz tamamlandığı zaman, sonunda selam verilir. Selam verirken yüzü sağa ve sola çevirmek vaciptir.
10- İmamın "*Tekbir-i Tahrime*"yi yüksek sesle söylemesi de vaciptir.

Namazın sünnetleri

Farz ile vacipler dışında namazın diğer kısımları ya sünnet yahut da müstehap olarak isimlendirilir. Namaz kılanlar

bütün sünnet ve müstehapları uygun bir şekilde eda etmeli ve belli bir sebep yokken bunları kaçırmamalıdır. Ancak eğer bunlardan biri yahut hepsi terk edilirse "sehiv secdesi" gerekmez. Namazın sünnetleri şunlardır:

1- Tekbir-i Tahrime söylenirken elleri kulak memesi hizasına kaldırmak.
2- Kıyam halinde kolları bağlamak.
3- Sena okumak
4- Fatiha suresinden önce "*istiaze*" yani "*Eûzü billahi mineşşeytanir racim*" demek
5- Fatiha suresinden sonra *Âmin* demek.
6- Rükûdan önce "*Allah-u Ekber*" demek.
7- Rükûda en az üç defa "*Sübhane Rabbiyel Azim*" demek.
8- Rükûdan kalkarken "*Semi Allahü limen hamideh*" demek ve tek başına namaz kılındığı durumda da "*Rabbena ve lekel hamd*" demek. (Ancak cemaatle birlikte bir imamın arkasında namaz kılınıyorsa, "*Rabbena ve lekel hamd*" demek Hz. Resûlüllah'ın[sav] sünnetidir.)
9- Secdeye kapanırken ve secdeden kalkarken "*Allah-u Ekber*" demek.
10- Secdede en az üç defa "*Sübhane Rabbiyel Âla*" demek.
11- "*Celse*" durumunda belirlenen duayı okumak.
12- "*Eşhedü en la ilahe illallah*" denildiği zaman sağ elinin şehadet parmağını kaldırmak.
13- "*Kade-i Ahire*" durumunda salâvat ve diğer duaları okumak.
14- İmamın "*Allah-u Ekber*" ve "*Semiallahü limen hamideh*" kelimelerini yüksek sesle söylemesi.

Namazın müstehapları

Namazın güzelliğini, yüceliğini ve mükemmelliğini oluşturan kısımlarına "*Müstehaplar*" denir. *Müstehap* kelimesi, tercih edilir, yeğlenir, sevilir anlamındadır. Şüphesiz bunlar farz, vacip yahut sünnet değildir. *Müstehaplar* şunlardır:

1- Secde yerinden gözünü ayırmamak.
2- Rükuda dizleri tutarken parmakları düz tutmak.
3- "Kavme" durumunda elleri yanlardan aşağı doğru sarkıtmak.
4- Secdeye kapanırken, önce dizleri, daha sonra elleri, burnu ve alnı yere değdirmek.
5- Secdeden sonra hiçbir yere tutunmadan ikinci rekâta kalkmak.
6- "Kâde"de el parmaklarını dizlerin hizasında Kıble'ye doğru uzanır şekilde uzatmak.
7- "Kâde" ve "Cilse" durumunda sol ayağı yatırarak üzerine oturmak ve sağ ayağı, parmakları Kıble'ye doğru uzanır bir biçimde dik tutmak.
8- İlk rekâtta okunan Kuran-ı Kerim ayetlerinin sayısının ikinci rekâtta okunan ayetlerden daha fazla olması.
9- Bir imamın arkasında cemaatin Fatiha suresinin sonunda yüksek sesle "Âmin" ve rükûdan sonra içten sessizce "Rabbena ve lekel hamd" demesi.

Namazın mekruhları

Bazı hareketler namazın ciddiyetine ve yüceliğine aykırı olurlar. Namaz kılan, sanki Rabbi'nin huzurunda olup O'nunla konuşurcasına bir ciddiyetle namaz kılmalıdır. Namazın mekruhları şunlardır:

1- Elbise ile oynamak,
2- Yanlarına yahut yukarıya doğru bakmak

3- Gözleri kapalı tutmak,
4- Başı örtmeden namaz kılmak,
5- Secdede başparmağını Kıbleyi gösterir şekilde tutmamak veya secdeden kalkarken de ayak başparmaklarını Kıble istikametini gösterecek şekilde tutmamak,
6- Birisi aç iken, yemeğin hazır yenir vaziyette olduğu halde yemek yemeyip namaza girmesi,
7- Hacet varken onu gidermek yerine namaza devam etmek,
8- Bir mezarlıkta bir mezarın önünde namaza durmak,
9- Rahat olarak namaz kılmanın mümkün olmadığı biçimde dar elbise giyerek namaz kılmaya çalışmak,
10- Uygun olmayan bir yerde; mesela bir ahırda, hayvanların ağılında, bir çöplükte yahut çok gürültülü bir çarşıda namaz kılmak,
11- Namazda bir ayak üstünde durmak yahut namaza yakışmayan hareketler yapmak,
12- "Sütre" kullanmadan açık bir yerde namaz kılmak, ("Sütre" namaz kılanın yerini ve sınırını belirlemek üzere kullandığı yahut önüne koyduğu eşyaya denir.)
13- Namazdayken birisi selam verirse ona cevaben başı sallamak,
14- Bir şeyler yedikten sonra ağzı çalkalamadan namaz kılmak,
15- Namazda sûrelerin sırasını değiştirmek. Mesela ilk rekâtta sonraki sûreyi ve daha sonraki rekâtta önceki bir sûreyi okumak,
16- Secdede elleri, alnın altına koymak,
17- Secde halindeyken karnını bir yere yaslamak,
18- Secdede dirsekleri yere yapıştırmak,

19-Rükû yahut secdede Kuran-ı Kerim'in ayetlerini okumak,
20-İmamdan önce hareket etmek; yani imam bir hareket yapmadan o hareketi yapmak.

Not 1: Namaz kılan birisi tehlikeli bir hayvanı mesela bir yılanı yahut akrebi görürse onu öldürebilir yahut namaz yerinden onu uzaklaştırabilir.

Not 2: Namaz yeri mümkün olduğu kadar temiz olmalıdır. Havası da temiz ve her çeşit pis kokudan uzak olmalıdır. Bir Müslüman kendisi namaz kılmıyorsa bile yine de namaza saygı göstermelidir. Mesela o, diliyle yahut eliyle namaz kılmakta olan birisini incitmemeli ve onun namazına bir halel getirmemelidir. Zaten bundan dolayı namaz kılanın önünden geçmek yasaktır. Demek ki eğer başka bir yol yoksa geçmek isteyenin, namaz kılanın namazı bitirmesine kadar beklemesi gerekir.

Namazı geçersiz kılan iş ve hareketler

Bazı iş ve hareketler namazı geçersiz kılarlar. Bunlar vaki olursa namaz bozulur:

1- Abdestin bozulması
2- Namazda bir şeyler yemek yahut içmek
3- Namazda birisiyle konuşmak yahut ona cevap vermek
4- Namazda gülmek
5- Namazdayken yüzü sağa yahut sola çevirmek

Sehiv secdeleri

Eğer birisi namazda bir hata yaparsa; mesela rekâtları sayısına göre tam olarak kılıp kılmadığı konusunda şüpheye düşerse, böyle bir hata neticesinde onun namazının geçerliliği etkilenmiş olacaktır. Onun için böyle bir hata yapmış olan birisinin iki sehiv secdesi yapması gerekir.

Namazda hata yapmış olan birisi Kâde-i Ahirede teşehhüd, salâvat ve diğer duaları okuduktan sonra selam vermeden önce sehiv secdeleri yapar. Böylece Allah-u Ekber dedikten sonra bu secdeler edilir. Her secdede üçer defa "Sübhane rabbiyel âlâ" dendikten sonra tekrar Allahü Ekber denir ve tekrar "Kâde" durumuna geçilir. Daha sonra yüz sağa ve sola çevrilir ve selam verilerek namaz tamamlanır.

Eğer bir imam sehiv secdelerini gerektiren bir hata işlerse, arkasındaki cemaat de "sehiv secdeleri" yapacaktır. Ancak eğer bir imamın arkasındaki cemaat arasından birisi kendi başına bir hata işlerse onun sehiv secdesi yapmasına gerek yoktur.

Eğer kaç rekât kılındığı konusunda şüphe edilirse, bu durumda şüphe edilen sayılar arasından eksik olan tercih edilir. Mesela eğer üç rekât mı yoksa dört rekât mı kılındığı konusunda şüphe edilirse üç rekât kılınmış kabul edilir ve dördüncü rekât kılınır.

Hastalık esnasında namaz

Namaz, İslam dininin beş temel şartındandır. Hasta olan birisi ayakta namaz kılamıyorsa oturarak namaz kılmalıdır. Eğer oturarak bile namaz kılması mümkün değilse yatarak namaz kılması gereklidir. Eğer rükû yahut secde durumuna varamazsa işaretler vasıtasıyla namaz kılacaktır. Eğer işaret bile yapamayacak kadar hastaysa ve başını ya da elini dahi

kıpırdatamazsa, bu durumda o, zihninde oluşturduğu işaretler yoluyla namazını tamamlayacaktır.

Seferi iken namaz

Eğer birisi bir araba, otobüs, tren, uçak vb. vasıtalarla yolculuk ediyorsa ve ayakta durarak namaz kılması mümkün değilse, ayrıca bindiği vasıtadan inerek namaz kılması da mümkün olmazsa, bu durumda o, koltuğunda oturarak namaz kılacak ve yüzünü Kıbleye çevirmesi gerekli olmayacaktır. Eğer mümkünse o, bindiği araba, tren, uçak vb.'nin gittiği yöne doğru yüzünü çevirecektir.

İslamiyet'in başlangıcında sabah namazında olduğu gibi öğle, ikindi ve yatsı namazları da ikişer rekât idi. Ancak daha sonra bu ikişer rekât yalnız seferi olanlar için tahsis edildi. Daha sonra normal durumlarda ise bu sayı iki katına çıkarıldı. O bakımdan seferi olmayan birisi öğle, ikindi ile yatsının farzlarını dörder rekât olarak kılar. Ancak seferi olanlar ikişer rekât kılarlar.

Eğer yolculuk yapmakta olan birisi bu arada bir yerde on beş günden az kalacak olursa o, seferi namazını yukarıda belirtildiği şekilde kılmaya devam edecektir.

Ancak bu kolaylık sabah ve akşam namazlarının farzları için geçerli değildir.

Eğer bir kimse akrabasının evinde olursa ve o evi kendi evi gibi düşünürse; mesela anne ve babası yahut kayınpederinin evinde olursa keza Mekke, Medine, Kadiyan ve Rabvah gibi dini bir merkezde olursa, seferi namaz kılması mümkün ise de, normal dört rekât kılması daha uygun olacaktır.

Birisi seferi iken namazların sünnetlerini eda etmeyecektir. Ancak üç rekâtlık vitir ile sabah namazının iki rekâtlık sünneti mutlaka eda edilecektir.

Seferi iken nafile namaz kılmak caizdir. Yolculuk ederken nafile namaz kılmakta bir mahzur yoktur.

Seferi iken iki rekâtlık farz namazını cem etmek de caizdir. Mesela öğle namazı ikindi namazı ile cem edilebilir ve ikisi birlikte kılınabilir. Her iki namaz öğle vaktinde yahut ikindi vaktinde cem edilerek kılınabilir. Aynı şekilde akşam ile yatsı namazları cem edilerek akşam namazı vaktinde yahut yatsı namazı vaktinde eda edilebilir.

Seferi olanlar mukim (yolculukta olmayan) bir imamın arkasında namaz kılarlarsa imama tabi olmaları gerekir ve öğle ikindi ve yatsı namazlarının farzlarını dörder rekât olarak kılmaları gerekir. Bu durumda onlar namazlarını kısaltamazlar. Ancak bu namazların sünnetlerini kılmaları gerekli değildir. Eğer imam seferi olursa ve mukim olanlar onun arkasında namaz kılarlarsa, imam seferi namaz kılacaktır. Cemaat arasında seferi olanlar varsa onlar da imam ile birlikte namazı bitireceklerdir. Fakat mukim olanlar selam vermeyip ayağa kalkacaklar ve dörder rekât farzlarını tamamlayacaklardır.

Salâtü'l havf (tehlike ve korku anındaki namaz)

Birisi hayatî tehlike ile karşı karşıya bulunduğu zaman namazını kısaltabilir. Mesela savaş anında namaz kısaltılabilir. "Kasr" yani namazı kısaltma, Kuran-ı Kerim ile Hz. Resûlüllah'ın[sav] belirttiği on bir değişik şekilde uygulanabilir. Kısacası, savaş meydanında şiddetli savaşın başladığı, düşmanın ani bir saldırısının beklendiği yahut askerlerin siperlerde yer almaya mecbur olduğu anlarda namazlar kısaltılabilir. Eğer iki rekât namaz kılmak mümkünse iki rekât namaz kılınır. Aksi takdirde bir rekât yeterli sayılacaktır. Eğer tehlikenin yoğunluğu cemaatle namaz kılmaya mahal bırakmazsa, tek başına namaz kılınır. Ancak eğer

durum buna dahi izin vermiyorsa o zaman hareket halinde, ayakta yahut bir bineğin sırtında namaz kılınır ve Kıble istikametinde mi değil mi söz konusu edilmez. Eğer tehlike daha da yoğun ise, yalnız ima vasıtasıyla namaz kılınır yahut da namaza niyetlenerek ima vasıtasıyla bazı dualar okunur. Böyle durumlarda birçok namazı cem ederek eda etmek bile mümkündür.[23]

Kaza namazları

Eğer birisi vakit namazlarından birisini kaçırırsa; mesela unutursa, uykuya dalmış olduğundan yahut baygın düşmesinden dolayı namazı kaçırırsa, böyle bir namaz vaktinden sonra kılındığı zaman kaza namazı olarak isimlendirilecektir. Kaçırılmış olan namazların farzları mutlaka kılınacaktır. Bir kimse her ne zaman bir yahut daha fazla namazı kaçırdığını fark ederse o, kaçırılmış olan namazları sıralarına göre eda etmelidir.

Bazı din bilginleri kaçırılmış olan bütün namazların bir tek namaz vasıtasıyla eda edilebileceğine dair fetva vermişlerdir. Böyle bir namaza ulemanın verdiği isim "*Kaza-yı Ömüri*"dir. Bu ve buna benzer hiçbir temele dayanmayan fetvalardan dolayı Müslümanlar namaz kılmak konusunda ihmalkâr davranırlar.

Namaz, ruhumuzun günlük manevi gıdasıdır. Bir insan mesela on sene gibi uzun müddet nasıl aç kalabilir? Yahut on yıllık gıdayı birden nasıl yiyebilir? Bir kimse ömrü boyunca namaz kılmayıp bir tek "*Kaza-yı Ömüri*" vasıtasıyla kaçırılmış olan bütün namazların hakkını verebilir diye fet-

[23] Sahih-i Buhari; Kitab-ül Megazi; Babü Gazve-tül Hendek. Sahih-i Müslim; Kitab-üs Salat; Babü Salât-ül Havf

va vermek namazın önemini ve yüceliğini hiçe saymak demektir. Bu Hz. Resûlüllah'ın[sav] talimatı olamaz.

İslamî talimata göre eğer bir kimse bilerek ve kasten bir namazı kaçırırsa, hiçbir kaza onun yerini dolduramaz. Böyle bir namaz ebediyen kaybolmuş demektir. Böyle bir durumda gerçek karar verebilen ancak Allah'tır.

Teheccüd Namazı

Gece yatağa erken girmek ve gecenin geç saatlerinde "*Teheccüd Namazı*" kılmak üzere yataktan kalkmak çok hayırlı bir iştir. Teheccüd namazı gecenin geç saatlerinde sabah namazının vaktinin başlamasından önce kılınan nafile bir namazdır. Bu namaz farz değilse de Kuran-ı Kerim çok kuvvetli bir şekilde bunun önemini beyan etmiştir.

Dinlerini candan seven ve gönülden ona bağlı olan kişiler Yüce Allah'ın[cc] rızasına nail olmak için bu namazı eda etmişlerdir. Teheccüd namazının vakti sabah namazının başlamasıyla sona erer. Bu namazda Yüce Rabbimize[cc] ettiğimiz dualar çabuk kabul görür. Bu namaz Allah'a[cc] ermenin bir vesilesidir. Çünkü bu namazı eda eden bir kimse Rabbinin[cc] rızası için yataktan kalkar ve tatlı uykusunu feda ederek Rabbinin huzurunda secde eder. Teheccüd namazının sekiz rekâtı vardır. Hz. Resûlüllah[sav] bu namazı daima ikişer rekât olarak eda etmiştir. O, kıyam durumundayken Kuran-ı Kerim'in çok uzun bölümlerini okurdu ve Rükû ile secdede çokça dua ederdi. Teheccüd namazını bitirdikten sonra üç rekât vitir namazını kılardı. Böylece Allah'ın Habibi[sav] her gece şafak sökmeden önce on bir rekât namaz kılardı.

Teravih Namazı

Teravih namazı yalnız Ramazan ayına mahsus bir namazdır. Bu namaz Ramazan boyunca her gece eda edilir. Aslında bu namaz teheccüd vaktinde kılınır. Belli bir sebepten dolayı teheccüd vaktinde kılamayan ve mazereti olanlara, bir kolaylık olarak Hz. Ömer'in[ra] halifeliği zamanında yatsıdan hemen sonra bu namazı kılmalarına izin verildi. Mamafih bu namazın teheccüd vaktinde kılınması daha evladır. Hz. Resûlüllah'ın[sav] sünnetine tabi olarak bu namazda çok uzun Kuran-ı Kerim okumak Müslümanlar arasında çok revaçtadır.

Teravih namazı sekiz rekâttan müteşekkil ise de bir kimse isterse yirmi rekât, hatta daha da fazla eda edebilir. Dört rekât eda ettikten sonra biraz ara vererek nefes almak uygundur.

Güneş ve Ay tutulunca kılınan namazlar

Güneş tutulmasına "*Küsûf*", ay tutulmasına ise "*Husûf*" denir. Gökyüzünde gerçekleşen bu tutulmalardan şu netice çıkarılabilir: Tutulmalar neticesinde güneş ve ayın ışıkları nasıl büyük bir ölçüde kaybolup giderse, aynı şekilde değişik manevi hastalıklar da, bir mü'minin kalbini nurlandırmakta olan manevi ışıkları giderek azaltabilir. Ancak Yüce Allah'ın[cc] merhameti bir mümini böyle manevi bir tutulmadan koruyabilir. Onun için güneş ve ay tutulması anında iki rekât namaz kılınır. Bunun gayesi, bir mümine, Allah'ın[cc] sevdiği kulları arasında bulunmak, yüce ve manevi mertebelere yükselmek istiyorsa, daima Yüce Rabbinin[cc] önünde secde edip O'na yalvararak, ibadet ve dua ederek O'nun merhametini aramasını kendisine hatırlatmaktır.

Bir kasaba yahut şehir halkı bir camide yahut açık bir yerde cemaat ile birlikte iki rekât namaz eda eder. Bu namazda Fatiha sûresi ile Kuran-ı Kerim'in çok uzun ayetleri yüksek sesle okunur. Her rekâtta iki defa rükûya varılır. Birinci rükûdan sonra imam ikinci defa kıyam durumuna geçer ve yine Kuran-ı Kerim'i okur. Bundan sonra ikinci defa rükûya varır. Hatta bazı hadislerde bildirildiğine göre Hz. Resûlüllah[sav] bir rekâtta üç defa rükûya varmıştır. İmam daha sonra secdeye kapanır. Rükû ile secdelerde çok uzun dualar edilir. Namazın sonunda imam bir hutbe verir. Bu hutbede imam, cemaate tövbe edip Yüce Allah'tan[cc] bağışlamasını dilemelerini nasihat eder ve toplumun nasıl ıslah edilebileceğini cemaate anlatır.

Salâtü'l istiska (yağmur duası ve namazı)

Yağmurlar kesilince kıtlık baş gösterdiği zaman, Müslümanlar gündüz açık bir yerde toplanarak Yüce Allah'a[cc] dua etmek gayesiyle namaz kılarlar. İmam üstüne bir çarşaf sarar ve iki rekât namaz kıldırır. Bu namazda yüksek sesle Kuran-ı Kerim okunur. Namazdan sonra imam cemaatle birlikte iki elini duaya kaldırır ve aşağıdaki duayı tekrarlar:

اَللّٰهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مُرِيعًا نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ عَاجِلاً غَيْرَ
اَجِلٍ اَللّٰهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ وَ بَهَائِمَكَ وَانْشُرْ رَحْمَتَكَ وَ اَحْيِ
بَلَدَكَ الْمَيِّتَ اَللّٰهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ وَبَهَائِمَكَ وَانْشُرْ
رَحْمَتَكَ وَاَحْيِ بَلَدَكَ الْمَيِّتَ اَللّٰهُمَّ اسْقِنَا اَللّٰهُمَّ اسْقِنَا

Okunuşu**:** *Allahümmeskına ğaysen muğîsen, murî'an, nafien ğayre zârrin, âcilen ğayre âcilin. Allahümmeski*

ibadeke ve behaimeke venşür rahmeteke ve ahye beledekel meyyite. Allahümmeskina! Allahümmeskina!

Meali: *Ey Allah'ım! Bize çok bol ve geniş çapta bir yağmur yağdır ki bitkiyi yeşertsin ve bizim için faydalı olsun, bize zarar vermesin, çabuk yağsın, geç yağmasın. Ey Allah'ım! Kullarına ve hayvanlarına su gönder ve rahmetini genişlet ve ölü olan şehirleri diriltiver. Ey Allah'ım! Bize su gönder. Ey Allah'ım! Bize su gönder.*

İmam daha sonra "*Salâvat*" okuyarak dua etmeye devam etmeli, bu arada kendi acizliğini belirtmeli ve Allah'ın[cc] yüceliğini de tekrarlamalıdır. Bundan sonra üzerindeki çarşafı tersine döndürmelidir. Bu da geleceğin iyi olacağına bir işaret olup, Hak Teâlâ'ya[cc] insanların kötü durumunu anlatmak demektir. Böyle yapmakla Allah'tan[cc] kötü durumu değiştirmesi niyaz edilir. İmam nasıl üzerindeki çarşafı değiştirdiyse, Ya Rabbi, Sen de lütfeyle; bizim dualarımızı kabul buyur ve şu kuraklığı giderip kötü durumumuza merhamet eyleyip iyiye çevir, denir.

İstihare namazı

Birisi önemli bir işe başlamak isterse, mesela ticaret, yolculuk yahut evlenmek gibi bir iş söz konusu olursa Yüce Allah'tan[cc] o işin hayırlı olup olmayacağı konusunda bilgi edinmek için namaz kılıp dua edilir. İşte buna "Salât-ül İstihare" yahut istihare namazı denir. Bu, dini yahut dünya ile ilgili herhangi bir iş olabilir. Bu namazın gayesi ayrıca belli bir işin başarılı olması için Yüce Allah'tan[cc] yardım dilemektir.

Gece uyumadan önce iki rekât namaz kılınır. Bu namazda ilk rekâtta Fatiha sûresi ile Kafirun sûresi; ikinci rekâtta da Fatiha sûresi ile İhlâs sûresi okunur. Kâde'de teşehhüd,

salâvat ve diğer dualar okunduktan sonra aşağıdaki dua okunur:

اَللّٰهُمَّ اِنّي اَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَ اَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَاَسْاَلُكَ
مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَاِنَّكَ تَقْدِرُ وَلاَ اَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلاَ اَعْلَمُ
وَاَنْتَ عَلاَّمُ الْغُيُوبِ اَللّٰهُمَّ اِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ خَيْرٌ
لِي فِي دِينِي وَ مَعَاشِي وَعَاقِبَةِ اَمْرِي فَاقْدِرْهُ لِي وَ يَسِّرْهُ لِي
ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَاِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ شَرٌّ لِي فِي
دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ اَمْرِي فَصْرِفْهُ عَنّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ
وَاقْدِرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ اَرْضِنِي بِهِ

Okunuşu: *Allahümme! İnni estehîruke bi ilmike ve estakdiruke bi kudretike ve eselüke min fazlikel azim. Fe inneke takdiru ve la akdiru ve tağlemu ve la ağlemu ve ente allamül guyub. Allahümme! İn künte talemu enne hazel emre hayrün li fi dini ve meaşi ve âkibeti emri fakdirhü li ve yessirhü li sümme barik li fihi. Ve in künte talemu enne hazel emre şerrün li fi dini ve meaşi ve âkıbeti emri fasrifhü anni vesrifni anhü vekdir liyel hayre haysü kane sümme arzini bihi.*

Meali: *Ey Allah! Her şeyi en iyi bildiğin için Sen'den hayır dilerim. Her şeye kadir olduğundan dolayı Sen'in kudretinin bana yardımcı olmasını niyaz ederim. Sen'in yüce lütfunu Sen'den isterim. Çünkü Sen her şeye kadirsin, ancak benim hiçbir gücüm yoktur. Sen her şeyi bilirsin; ancak ben hiçbir şeyi bilmem. Sen gaipleri de en iyi bilensin. Ey Allah! Bu işin benim dinim, benim kazancım ve benim sonucum bakımından benim için hayırlı olacağını bilirsen onu benim için*

mukadder kıl ve kolaylaştır. Daha sonra benim uğruma onu bereketlendir. Ancak eğer bu işin benim dinim, kazancım ve işimin sonucu bakımından kötü olacağını bilirsen, onu benden uzaklaştır ve beni de ondan döndür. Hayır neredeyse onu benim için mukadder kıl. Daha sonra onun vasıtasıyla beni razı eyle.

Bu dua Hz. Resûlüllah'ın[sav] sünneti seniyyesinden ve hadislerinden derlenmiştir.

Salâtü'l hacet (Hacet namazı)

Birisi yardıma muhtaç ise yahut zor bir durum ile karşı karşıya ise o zaman "Salâtü'l Hacet" eda edilir. Hz. Resûlüllah'ın[sav] nasihatine göre herkim bir şeye muhtaç ise, abdest alarak iki rekât namaz kılmalıdır. Namazdan sonra o, sena ile Salâvat-ı Şerife'yi okuduktan sonra aşağıdaki duayı tekrar eder. Bunun neticesinde Hak Teâlâ[cc] o ihtiyacı giderecek ve onu elde etmenin yollarını kuluna gösterecektir ümidiyle aşağıdaki dua okunur:

لاَ اِلَهَ اِلاَّ اللّٰهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ
الْعَظِيمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِينَ اَسْاَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ
وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ وَ السَّلاَمَةَ مِنْ كُلِّ اِثْمٍ
لاَ تَدَعْ لِي ذَنْبًا اِلاَّ غَفَرْتَهُ وَلاَ هَمًّا اِلاَّ فَرَّجْتَهُ وَلاَ حَاجَةً هِيَ
لَكَ رِضًى اِلاَّ قَضَيْتَهَا يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

Okunuşu: *La İlâhe illallahül halimülkerimü. Subhane Rabbil arşil azimi. Elhamdü lillahi Rabbil alemin. Eselüke mucibati rahmetike ve azaimi mağfiretike vel ganimete min külli birin vesselamete min külli ismin. La teda' li zenben illa*

gafertehü vela hemmen illa ferrectehü ve la haceten hiye leke rizan illa kazeyteha ya erhamerrahimin!

Meali: *Allah'tan başka ibadet edilmeye değer birisi yoktur. O, halimdir (çabuk ceza vermez) ve kerimdir (kerem eyleyendir). Yüce arşa sahip olan Allah her çeşit eksiklikten uzaktır. Her çeşit övgü bütün âlemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur. Senden Senin rahmetini gerekli kılan işleri ve Senin bağışlamanı gerekli kılan yüce işler başarabilmeyi isterim. (Keza) her iyiliği çokça yapmayı ve her günahtan korunmayı da dilerim. Bütün günahlarımı bağışla ve Senin affetmediğin bir tek günahım baki kalmasın. Benim bütün üzüntülerimi gider; Senin gidermediğin bir tek üzüntüm baki kalmasın. Senin de giderilmesinden hoşnut kaldığın bütün ihtiyaçlarımı da gider, ya erhamerrahimin!*

Salâtü'l işrak

Bu namaz iki kısma ayrılır. Güneşin doğup bir miktar yükseldikten sonra iki rekât namaz kılınır. Buna "Salâtü'l İşrak" denir. Daha sonra güneş iyice kızarınca yani gündüzün hemen hemen dörtte biri geçince yine dört yahut sekiz rekât namaz kılınır. Buna "*Salâtü'd Duha*" denir. Bu namaza "*Salâtü'l Evvabin*" de denir.

Bazı hadislerde akşam ile yatsı namazları arasında kılınan sekiz rekâtlık nafile namaza da "*Salâtü'l Evvabin*" ismi verilmiştir.

Cenaze namazı

Birisinin ölümünün yaklaştığı belli olursa o an onun yanında Yasin Sûresi okunmalıdır. Bunun sebebi bu sûrenin konularının ölüm halindeki bir insanın ızdıraplarını dindirici olması, ona manevi bir teselli vermesidir. Böyle birisinin yanında ayrıca alçak fakat duyulur sesle Kelime-i Şehadet

ile Tekbir okunmalıdır. Birisinin öldüğünü gören veyahut duyan kimseler:

اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّـا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ

demelidirler.
Okunuşu: *İnna lillahi ve inna ileyhi raciun*
Meali: *Şüphesiz biz Allah için varız ve şüphesiz (sonunda) O'na döneceğiz.*

Vefat etmiş olan bir kimsenin gözleri el ile kapatılmalı ve ağzını kapatmak gayesiyle onun çenesinin altından başına uzanan bir bez şerit bağlanmalıdır. Birisinin vefatına matem etmek yerine sessiz ve sabırlı olmamız, cenaze ve defin işleriyle meşgul olmamız gerekir.

Vefat etmiş olan birisinin naaşı şöyle defnedilmelidir

Ölünün vücudu üç kez temiz ve ılık su ile yıkanmalıdır. Hz. Resûlüllah[sav] bir naaşı yıkamak üzere kullanılan suya "*Sidr*"[24] yapraklarını da katardı. İlk olarak normal abdest alınırken yıkanan uzuvlar yıkanmalıdır. Ağız yahut burnu yıkamak için onların içine su dökmemiz gerekli değildir. Mümkün olduğu kadar onları temizlememiz gerekir. Daha sonra sırasıyla bedenin sağ ile sol tarafları yıkanmalıdır. Ölünün avret yerleri bir bez ile gizli tutulmalıdır. Erkek ölü erkekler tarafından, kadın ölü ise kadınlar tarafından yıkanmalıdır. Ölünün naaşı böylece gusledildikten sonra bir kefene konmalıdır. Bu kefen beyaz renkte ve ucuz bir kumaştan yapılmalıdır.

Erkeklerin kefenleri üç parçadan oluşur. Bir parça bedenin üst kısmını, diğer parça alt kısmını örter. Üçüncü parça da başından ayaklarına kadar ölünün bütün bedenini örter.

[24] Sidr bir ağaca denir. Trabzon hurmasına benzer. Bunun başka bir ismi de şecere-i nebk'tir.

Kadın ölüsü için iki parça daha kullanılır. Bunlardan biri göğsünü, diğeri de başını örtmek için kullanılır. İslamî talimatlara göre ölülerimizi mümkün mertebede sade bir şekilde defnetmemiz gerekir.

Bir şehidin naaşı ne yıkanır, ne de kefenlenir. O, şehid edildiği zaman giydiği elbiselerle defnedilmelidir.

Yıkandıktan ve kefenlendikten sonra naaş omuzlar üzerinde cenaze namazının kılınacağı yere taşınır. Cenaze namazı açık bir yerde yahut bu gaye ile hazırlanmış olan bir binada kılınır. Cenaze namazına katılanlar, imamın arkasında saflar halinde durmalıdırlar. Saflar tek sayılı olmalıdır. İmam, ölünün naaşı önünde safların orta yerinde durmalıdır. Ölünün sağ omuzu Kâbe istikametinde olmalıdır.

İmam yüksek sesle "*Allah-u Ekber*" diyerek cenaze namazına başlamalıdır. Cemaat de içten aynı kelimeleri tekrarlamalıdır. İmam bundan sonra Sena ile Fatiha sûresini sessizce (içten) okur. O, daha sonra ellerini kaldırmadan tekrar "*Allah-u Ekber*" der. Cemaat de sessizce bu kelimeleri tekrarlar. Bütün cemaat sessizce *Salâvat* (Allahümme salli, Allahümme barik duaları) okur. İmam üçüncü defa *"Allah-u Ekber"* diyerek cenaze duasını okur. İmam dördüncü defa *"Allah-u Ekber"* der ve *"Esselamu aleyküm ve rahmetullah"* diyerek yüzünü sağa çevirir ve tekrar aynı kelimeleri söyleyerek yüzünü sola çevirerek namazı tamamlar. Cemaat de aynı şekilde imama uyarak namazı bitirir. Onlar bu kelimeleri içten söylerler.

Cenaze namazında rükû yahut secde yoktur. Bir ölünün gaib cenaze namazı da kılınabilir. Özellikle Müslümanların hazır cenaze kıldıklarında gaip ölülerin cenazesini de kılmaları mümkündür. Bir Müslüman'ın cenazesini kılmak Müslüman toplumun görevidir. Buna "*Farz-ı Kifaye*" denir.

Buna göre eğer Müslümanlar arasından bazı kimseler bir ölünün cenazesini kılarlarsa, bütün Müslümanların farzı eda edilmiş sayılır. Diğer Müslümanların bu farzı eda etmelerine gerek kalmaz.

Ölmüş olan bir kimse yetişkin bir erkek yahut kadınsa aşağıdaki dua okunur:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا
وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاَحْيِهِ عَلَى
الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْاِمَانِ اَللّٰهُمَّ لَا
تَحْرِمْنَا اَجْرَهُ وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ

Okunuşu: *"Allahüm mağfir li hayyina ve meyyitina ve şahidina ve gaibina ve sağırina ve kebirina ve zekerina ve ünsana. Allahümme men ahyeytehu minna feahyihi alel İslami ve men teveffeytehu minna feteveffehu alel imani. Allahümme la tahrimna ecrehu ve la teftinna bağdehu."*

<u>Not:</u> Cenaze kadın ise aynı duanın son cümlesi, "*Allahümme la tahrimna ecreha ve la teftinna bağdeha*" şeklinde okunur.

Meali: "*Ey Allah'ım! Bizi dirilerimizi, ölülerimizi, hazır olanlarımızı, gaip olanlarımızı, küçüklerimizi ve büyüklerimizi, erkeklerimizi ve kadınlarımızı bağışla. Ey Allah'ım! Bizlerden her kimi yaşatırsan onu İslam üzerine yaşat. Bizlerden her kimi vefat ettirirsen onu iman üzere vefat ettir. Ey Allah'ım! Bizleri de (bu ölünün) ecrinden mahrum bırakma ve onun vefatından sonra bizleri fitnelerle karşı karşıya bırakma.*"

Vefat eden erkek çocuk için okunacak dua

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا سَلَفًا وَ فُرُطًا وَاجْعَلْهُ لَنَا أَجْرًا وَ ذُخْرًا
وَاجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا مُشَفَّعًا.

Okunuşu: *"Allahümmec'alhü lena selefen ve fürüten vec'alhü lena ecren ve zuhren vec'alhü lena şafian ve müşaffean."*

Meali: *"Ey Allah'ım! Onu bizim için önceden takdim edilmiş, yolumuzu açan biri kıl ve onu bize bir ecir ve bir hazine kıl. Onu bizim için şefaat edici ve şefaati kabul edilmiş biri kıl."*

Vefat eden kız çocuk için okunacak dua

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا سَلَفًا وَ فُرُطًا وَ ذُخْرًا وَ أَجْرًا وَ شَافِعَةً
وَ مُشَفَّعَةً.

Okunuşu: *Allahümmec'alha lena selefen ve fürüten ve zuhren ve ecren ve şafiaten ve müşaffeaten.*

Meali: *"Ey Allah'ım! Onu bizim için önceden takdim edilmiş, yolumuzu açan biri kıl ve onu bize bir ecir ve bir hazine kıl. Onu bizim için şefaat edici ve şefaati kabul edilmiş biri kıl."*

Cenaze namazından sonra ölü fazla geciktirilmeden mezara götürülerek defnedilmelidir. Naaşın tabutu omuzlar üzerinde taşınmalı ve cenaze alayına eşlik edenler naaşı omuzlamak işine sırayla iştirak etmelidirler. Eğer mezarlık çok uzakta ise naaşı taşımak için bir araba da kullanılabilir. Cenaze alayına iştirak edenler sessizce Allah'ı[cc] zikredip ölünün mağfireti için dua etmelidirler.

Mezar iki şekilde hazırlanabilir. Bir çukur kazılarak o toprağın ve yerin kime ait olduğu ve orada kimin gömüldüğü belirtilir. Yahut da yalnızca bir çukur kazılır ve naaş bu çukura defnedilir. Ancak mezarın mümkün olduğu kadar geniş olması gereklidir. Olağanüstü durumlarda birden fazla ölü aynı mezara defnedilebilir. Eğer ölünün belli bir yerdeki mezarı belli bir müddet için ve geçici olacaksa yahut mezarın sel sularından zarar görebileceği düşünülürse, bu durumda ölünün çabucak çürümesini önlemek gayesiyle demir yahut tahta tabut bile kullanılabilir.

Ölü çok dikkatli olarak mezara indirilmelidir. Ölü mezara indirilirken şu dua okunmalıdır:

بِسْمِ اللّٰهِ وَ بِاللّٰهِ عَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ

Okunuşu: *"Bismillahi ve billahi ala milleti Resulillahi sallallahu aleyhi ve selem."*

Meali: *"Allah'ın adıyla, O'nun bereketleriyle ve Resûlüllah'ın*[sav] *dini üzerinde seni defnederiz."*

Naaş mezara konduğu zaman, üst kefen biraz gevşetilmeli ve ölünün yüzü Kıble'ye doğru çevrilmelidir. Mezarın içindeki lahit, tuğla yahut taşlar vasıtasıyla kapatılmalı ve ondan sonra mezar kum yahut toprak vasıtasıyla doldurulmalıdır. Bu arada şu dua tekrarlanmalıdır:

مِنْهَا خَلَقْنٰكُمْ وَ فِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرٰى

Okunuşu: *Minha halaknahüm ve fiha nuidüküm ve minha nuhricüküm târeten ühra.*

Meali: *"Biz sizleri bu topraktan yarattık ve sizi onun içine geri göndereceğiz ve onun içinden sizleri tekrar kaldıracağız."*

Bir mezarın şeklinin tümsek olarak hazırlanması da Hz. Resûlüllah'ın[sav] sünnetinden ispat edilmiştir.

Cenaze ve defin merasimi tamamlanınca hep birlikte eller kaldırılarak ölüye sessizce bağışlanması için dua edilmelidir. Daha sonra şu kelimeler ile mezarlıktan ayrılınır:

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَ إِنَّا إِنْ شَاءَ اللّٰهُ بِكُمْ لَلَاحِقُونْ

Okunuşu: *Esselamu aleyküm ve inna inşaallahu biküm lelahikun.*

Meali: *"Üzerinize selam olsun. Biz de şüphesiz Allah (ne zaman ve nasıl) isterse mutlaka size katılacağız."*

Ölünün akrabalarına mutlaka baş sağlığı dilemeliyiz.

Yakınlarının yahut komşularının vefat etmiş olanın ailesine yemek hazırlayıp ikram etmeleri de tavsiye edilmiştir.

Biz asla batıl ve boş inançlara mahal bırakmamalıyız. Baş sağlığı ve ağıtlar üç günden fazla devam etmemelidir. Üç gün geçtikten sonra hayat normale dönmelidir. Ancak bu müddet vefat edenin karısı için dört ay ve on gündür. Kuran-ı Kerim'in belirttiğine göre bu müddet zihni ve hissi bakımdan onu kuvvetlendirerek tekrar canlandırılması için ayrılmıştır. Kadınlar genellikle böyle durumlarda erkeklerden daha fazla bir üzüntü ve hissi bir baskı altında olurlar. Kadınların kalplerinin çabuk kırılabileceğini ve onların çabuk incinebileceğini bilen bazı kimseler bazen onların çaresizliklerini suiistimal etmeye kalkışabilirler ve onlarla gerçeğe uymayan, dert ortağı olduklarını bahane ederek onları yoldan çıkarmaya çalışabilirler. O bakımdan onların bu üzüntülü durumlarda muhafaza edilip yardım edilmeleri gerekir. Bu gibi durumlarda dul bir kadın aşırı bir mecburiyet olmadıkça kendi evini terk etmemelidir. Eğer o, ailede para kazanan tek kişi ise ve meslek icabı evden çıkmaya

mecbur olursa, o zaman o, gerekli olan vazifesini yapmak ve sorumluluklarını yerine getirmek için evden çıkabilir. Ancak o, diğer sosyal faaliyetlere katılmamalıdır.

Dul bir kadının süslenip merasim elbisesi giymemesi; parfüm kullanmaması ve şenliklere katılmaması gerekir. Aksine o, bu zamanı Allah'ı[cc] zikrederek ve O'na şükrederek; sabır ve metanetle geçirmesi gerekir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

"Vadedilen Mesih ve Mehdi Hz. Mirza Gulam Ahmed'in[as] yazıları ve sözlerinden bazı alıntılar"

Namaz nedir?

Namaz nedir? Namaz bir kimsenin tevazu ve acz ile Allah'a[cc] tevekkülü ve ihtiyaçlarının O'nun tarafından yerine getirilmesi için arayışıdır. Namaz sırasında ibadet eden, bazen Allah'ın[cc] huzurunda, O'nun yüce şanının bilincini ve O'nun buyruklarını yerine getirmenin hevesini ifade edecek şekilde kolları bağlı bir şekilde ayakta durur. Başka zamanlarda ise, tam bir alçakgönüllülük ve sadakat içinde secdeye iner ve ihtiyaçlarının karşılanmasını elde etmek üzere çabalar. Kimi zamanlar da, yalvardığı, yüceliğini ve şanını beyan ederek rahmetini harekete geçirmeye çalıştığı ve niyaz ettiği Allah'ı[cc] bir dilenci gibi över. Namaza benzer bir şartı olmayan iman, tamamen anlamsızdır… Namaz, Allah'a[cc] duyulan sevgi ile korku ve O'nu anmakla kalbin meşgul olması demektir. İşte iman budur. İbadetten kaçma arayışında olan bir kimsenin, hayvandan daha iyi bir durumu yoktur. Zamanı, yiyip, içip, uyuyup, bir hayvan gibi heba etmek, kesinlikle iman değildir. Bu ancak kâfirlerin işidir. Allah[cc] ile karşılaşmayı arzu eden ve O'na kavuşmak için sabırsızlanan bir kimse için namaz, ancak onunla hedefine süratle ulaşabileceği bir vasıtadır. Namazı terk edense, hedefine nasıl ulaşabilir ki?

Müslümanlar namazı terk ettiklerinden beri veya onun asıl gerçeğini ihmal edip, onu kalben sükûnet, huzur ve sevgi ile yerine getirmeyi bıraktıklarından bu yana, İslam gerilemeye başlamıştır. Namazın tüm şartları ile yerine getirildiği devir, İslam'ın tüm dünyada hâkim duruma geldiği parlak bir dönemdi. Namazı doğru dürüst kılmayı bıraktıklarından bu yana, Müslümanlar da terk edilmiş oldular. Bir kimseyi tüm zorluklardan çekip çıkaran, içten ve samimi bir şekilde kılınan namazdır. Benim tekrar tekrar tecrübe ettiğim, bazı

zorlukların çözümü için her dua edişimde, daha henüz namazla meşguliyetim devam ederken, Allah'ın[cc] o zorluğumu gidermiş olduğudur. Peki, namazda vuku bulan nedir? Bir taraf ellerini yalvarır bir şekilde kaldırır, diğer taraf ise onu iyice dinler. Sonra öyle bir zaman gelir ki, o dinleyen konuşur ve niyaz edene cevap buyurur. İşte bu, namaz durumudur. İbadet eden, Yüce Allah'ın[cc] huzurunda secdeye kapanır ve güçlükleri ile ihtiyaçlarını Kendisine arz eder. Gerçek ve hak olan namazın sonucu, çok geçmeden öyle bir an gelir ki, Yüce Allah[cc] yalvaran kimseye cevap verir ve onu Kendi sözleri ile teselli eder. Böylesi bir tecrübe, gerçek anlamıyla namaz ayakta tutulmadığında, asla mümkün değildir. (Melfuzat c.5; s.253-255)

Nedir namaz? O, bir kimsenin, onsuz gerçekten diri olamadığı yahut da emniyet ile esenlik vesilelerini elde edemediği, Yüce Rabbine hitaben yalvarış yoludur. Bir kimse, ancak Yüce Allah[cc] kendisine rahmetini bahşettiğinde gerçek huzuru elde edebilir. O andan itibaren o, namazdan büyük bir zevk ve lezzet duyacaktır. Lezzetli bir yemekten elde ettiği haz gibi, namazdaki gözyaşları ve ağlayışlarından da haz duymaya başlayacaktır. Bu durumu tecrübe edene kadar bir kimse, sağlığını kazanmak için gerekli olan acı ilacı yuttuğu gibi, namazı da sebatla kılmaya devam etmelidir. Aynı şekilde hiç lezzet almasa bile, namazda ısrarlı olması ve yalvarmaya devam etmesi, onun için bir gerekliliktir. Bu durumda o, yalvararak namazdan zevk ve lezzet elde etmeye çabalamalıdır: "Ey Allah'ım, Sen benim ne denli kör ve görüşsüz olduğumu bilensin ve şu an ben adeta bir ölüyüm. Biliyorum ki, bir müddet sonra çağrılacağım ve Huzurunda duracağım. Hiç kimse de beni durduramayacak. Ancak kalbim kör ve karanlık içindedir. Sen ona öyle bir mücadele alevi indir ki, kalbim onunla Senin

sevgini elde etmek ve Sana bağlılık için ilham bulsun. Bana öyle bir rahmet bahşet ki, körler arasında görmez bir şekilde kaldırılacaklardan olmayayım." İşte bu şekilde yalvardığında ve yakarışlarında ısrar ettiğinde, kalbinin eriyip gittiği böylesi bir dua ile meşgulken, o bir şeylerin kendisine ineceği zamanın geldiğine tanık olacaktır. (Melfuzat, c.4; s.321)

Beş vakit namazın felsefesi

Beş vakit namaz nedir? O, gün içerisindeki değişik hallerinizin fotoğraflarıdır. Bir musibet ile karşılaştığınızda, doğanız gereği başınıza gelmek durumunda olan beş farklı halden geçersiniz. Bunların ilki, bir musibet ile karşılaşmak üzere olduğunuzun size bildirildiği andır. Mesela, hakkınızda mahkemede hazır bulunmanız için bir emir çıkarıldığını düşünün. Bu, sizin huzur ve rahatınızı bozan ilk durumdur. Mahkeme emrinin alınışındaki halin benzeri ise güneşin alçalmaya başladığı zamandır. Buna karşılık olarak da, vakti güneşin alçalması ile başlayan "öğle namazı" vardır.

İkinci durumu ise, musibetin olduğu yerin yakınına çekildiğiniz zaman yaşarsınız. Örneğin, yargıç huzurunda, hakkınızda çıkarılan emir ile gözaltına alındığınızda. Bu, korkudan kanınızın donduğu bir andır. Artık teselli nurunun sizden uzaklaşmak üzere olduğu hissine kapılırsınız. Bu durum, güneşin ışığının azaldığı, insanın gözünü dikip güneşe bakabildiği ve onun batış vaktinin yaklaştığının aşikâr olduğu zaman gibidir. Bu manevi durumun karşılığı olarak "ikindi namazı" bulunur.

Üçüncü durumun başlaması ise, o musibetten kurtuluş ümidinin tamamen kesildiği zamandır. Mesela, sizi mahvetmek üzere tasarlanmış savcılık delillerinin sunulmasıyla,

tarafınıza suç atfedilip, hakkınızda bir suç dosyası hazırlandığında. O zaman neredeyse aklınızı kaybeder, kendinizi de mahkûm olarak görmeye başlarsınız. Bu durum, güneşin battığı ve günün aydınlığından bütün ümitlerin kesildiği zaman gibidir. "Akşam namazı" ise, bu manevi duruma mukabil belirlenmiştir.

Dördüncü durum, belanın üzerinize musallat olduğu bir zamanda ortaya çıkar ve onun koyu karanlığın sizi çepeçevre kuşatır. Örneğin, delillerin sunulması ile suçunuzun kanıtlanıp hüküm giymenizin sonucu, polis tarafından tutuklandığınız zaman. Bu durum, gecenin tam olarak çöktüğü ve her yerin karanlık tarafından yutulduğu hale benzemektedir. Bu manevi duruma karşılık da "yatsı namazı" konmuştur.

Bir müddet boyunca o musibetin karanlığında kalmanızın ardından, sizin için Allah'ın[cc] merhameti coşar ve sizi artık karanlıktan kurtarır. Bu tıpkı seher vaktinin karanlığın yerini alması ve gün ışığının belirmeye başlaması gibidir. "Sabah namazı," bu manevi duruma karşılık belirlenmiştir. Yüce Allah[cc], doğal değişikliklerinizin bu beş durumuna binaen, beş vakit namazı gerekli kılmıştır. Böylelikle anlamanız gereken, bunların nefsinizin yararı için farz kılınmış olduğudur. Eğer bu belalardan emniyette olmayı isterseniz, o halde beş vakit namazı asla ihmal etmeyiniz, çünkü onlar içinizdeki manevi değişikliklerin yansımasıdır. Gelecek olması muhtemel tüm belaların ilacı, namazdır. Doğacak her yeni günün, sizi ne gibi durumlarla karşı karşıya getireceğini asla bilemezsiniz. Bundan dolayı, daha gün başlamadan Rabbinize, onun hayırlı ve bereketli bir gün olması için ciddiyetle dua ediniz. (Keşti-i Nuh- Nuh'un Gemisi s.88-89)

Namaz Allah'a yaklaşmak için en emin yoldur

Namaz çok yüksek mertebede bir ibadet olduğu halde, insanlar onun değerini tam anlamıyla bilmekten mahrumdurlar. Günümüzde birçok Müslüman, sıklıkla tekrarlanan göstermelik reçetelere düşkündür... Yazık ki bunlar, ortaya çıkarılmış yeni usullerdir. Bu insanlar, namaz gerçeğinden de, Allah'ın[cc] buyruklarını lekelediklerinden de habersizdirler. Arayış içindeki bir kimse için, namaza mukabil bu yeni usullerin hiçbirinin faydası yoktur. Hz. Resûlüllah'ın[sav] sünneti, zor durumlarla karşılaştığında abdestini alıp, namaza durmak ve namazı sırasında duada bulunmaktır. Şahsi tecrübem ise, namaz dışında hiçbir şeyin insanı Allah'a[cc] daha yakın kılmadığı yönündedir. Namazın değişik durumları, saygı, tevazu ve alçakgönüllülüğü ortaya koymaktadır. Kıyam sırasında ibadet eden, efendisi ya da hükümdarının karşısında saygı ile duran bir köle gibi, elleri bağlı bir şekilde ayakta durur. Rükû sırasında ise, ibadet eden tevazu ile öne eğilir. Alçakgönüllülüğün zirve noktasına ise, en had safhada aczin göstergesi olan, secde sırasında erişilir. (Yıllık Toplantı Konuşmasından, igo6; s.6-8)

Namazı düzenli olarak eda ediniz. Bazı kimseler, günde tek bir namaz ile kendilerini hoşnut hissederler. Oysa akıllarında bulunması gereken, peygamberler dâhil hiç kimsenin bunlardan muaf tutulmadığıdır. Bir hadiste şöyle rivayet edilmiştir. Daha İslam'ı yeni kabul etmiş bir grup insan, Hz. Resûlüllah'tan[sav] namazdan muaf tutulmalarını istemişlerdi. Buna karşılık onun müşahedesi şöyle olmuştu: Eylem talep etmeyen bir din, asla bir din olamaz. (Melfuzat, c.1; s.254)

Dua namazda yapılmalıdır

Namaz, ibadet edenin takvasının geçerli bir ölçütüdür. Namazı esnasında gözyaşı dökene emniyet bahşedilir.

Aynı bir çocuğun, kucağında bağırarak ağladığı annesinin sevgi ve şefkati ile teselli bulması gibi, namazında Allah'a[cc] tevazu ve yumuşak bir kalple yalvaran ve kendisini O'nun kaderi ve merhametinin kucağına yerleştiren de, teselliyi elde eder. Henüz namazdan lezzet alamamış olanlar, iman etmenin hazzını gerçekten tadamamışlardır. Namaz, yalnızca bedensel hal ve hareketlerden ibaret değildir. Bazı kimseler, sanki yerine getirilmesi gerekli bir merasimcesine, namazı bir tavuğun yeri gagalaması gibi hızla kılıp, sonrasında ise sanki Allah-u Teâlâ'ya duada bulunmanın vakti bu imiş gibi, uzun dualar etmeye başlarlar. Onlar, namazdan hiçbir nasip elde etmemiş olarak kalkıp, dualarına girişirler. Sizler dualarınızı namazda yapınız ve namazı yakarış ve dualarınızın vasıtası kılınız. (Melfuzat, c.2; s.145)

Bir kimse dualarını kendi dilinde yapmalıdır

Namaz, Kuran-ı Kerim'in dilinden başka bir dilde kılınamaz. Ancak önceden tayin edilmiş bölümleri ve duaları tamamlandıktan sonra, Yüce Allah'a[cc] kendi lisanınızda niyaz etmenize müsaade bulunmaktadır. Önceden tayin edilmiş namaz dualarını asla ihmal etmemelisiniz. Bilin ki, bu ilkeden yola çıkmış olan Hıristiyanlar, her şeylerini kaybetmişlerdir. (Melfuzat, c.3; s.288)

Nedir namaz? O, tesbih, tahmid, takdis, istiğfar[25] ve Resûlüllah'a[sav] salât-u selam ile Allah'a[cc] niyaz edip, O'na boyun eğerek, gizlice Kendisine yalvarmak suretiyle edilen duadır. Onun için namaz kılmak üzere durduğunuz zaman, namaz ve istiğfarları, içinde hiçbir gerçek olmayan boş hareketlerden ibaret bilgisizler gibi, dualarınızda yalnızca

[25] Tesbih: Allah'ı[cc] pak tanımak; Tahmid: Allah'a[cc] hamd etmek; Takdis: Allah'ın[cc] kutsiyetini beyan etmek; İstiğfar: Yüce Allah'tan bağışlamasını istemek. (Mütercim)

önceden tanımlanmış Arapça kelimelere bağlı kalmayınız. Sizler, namazı eda ettiğinizde, Kuran'ın ve Peygamber Efendimizin[sav] öğrettikleri dualar dışında, bütün dualarınızı kendi lisanınızda eda ediniz ki, kalpleriniz kendi acz ve içtenliğinizden etkilensin. (Keşti-i Nuh- Nuh'un Gemisi, s.87)

Namazı asla bir vazife gibi kılmayın. Onu, kalbinizin yanıp eridiği bir şekilde eda edip, namaz esnasında sürekli duada bulunun. O, tüm zorlukların giderilmesinin anahtarıdır. Önceden tayin edilmiş namaz duaları ve tesbihe ilaveten, kalbinizin eriyip gideceği şekilde kendi lisanınızda niyaz edin. O tüm hak hedeflere ulaşmanın yöntemi olduğu için, çabanızı bu duruma erişinceye dek sürdürün. Namaz esnasındaki tüm bedensel duruşlarınız, aynı zamanda kalbinizin durumunu da yansıtmalıdır. İbadet eden, namaz esnasında kıyamda durduğunda, kalbi de Allah'a[cc] itaat için dimdik olmalıdır. Rükûya eğilirken ise, kalp de eğilmeli ve bedeni secdeye vardığında, kalbi de secde etmelidir. Bu kalbin, Allah-u Teâlâ'yı bir an için bile terk etmediği anlamına gelir. Bu duruma ulaştığında, artık o tüm günahlarından kurtulmaya başlayacaktır. (Melfuzat, c.6; s.367-368)

Namaz, günahı terk etmek için bir araçtır. İnsanı günah ve ahlaksızlık karşısında emniyette kılması, namazın bir özelliğidir. Onun için bu tarz bir namazın arayışında olun ve namazınızı böylesi bir duruma getirin. Namaz, bereketlerin özüdür. Allah-u Teâlâ'nın rahmeti de, ancak namaz ile elde edilir. Yüce Allah'ın[cc] sonsuz bereketlerinin varisi olabilesiniz diye, namazı hakkıyla eda edin. (Melfuzat, c.5; s.126)